

2—3 maj

Debatter m. m.**Tisdagen den 2 maj**

Sid.

Svar på interpellation av herr Fälldin ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål	3
Meddelande ang. enkel fråga av herr Isacson om införsel under sommarmånaderna av kött från Danmark	9

Onsdagen den 3 maj

Svar på enkla frågor:

av herr Eriksson, Karl-Erik, ang. nedläggningar av företag till följd av investeringsavgiften	10
av herr Svanström ang. straffrättsligt ansvar för apotekstekniker	12
Utbildning av journalister	14
Åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet	19
Om en allmän grupplivförsäkring m. m.	29
Ungdomsvården	36
De kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård	42
Interpellation av herr Eskilsson ang. den s. k. normaluppskattningen för ecklesiastika löneboställen	52
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Brundin ang. viss trafiktäthet som villkor för koncession åt SAS på inrikes flygtrafik	53
av herr Nyman ang. särskild upplysningsverksamhet för utlänningar, bosatta i Sverige, inför övergången till högertrafik ..	53

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 3 maj	Sid.
Utrikesutskottets utlåtande nr 5, om normalisering av förbindelserna mellan Sverige och Tyska Demokratiska Republiken ..	13
Statsutskottets utlåtande nr 85, ang. anslag till civilförsvaret	14
— nr 86, ang. ökad utbildning av journalister m. m.	14
Bevillningsutskottets betänkande nr 37, ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet	19
— nr 41, om befrielse från bensinskatt och differentiering av skatt på bensin och olja	28
Bankoutskottets utlåtande nr 20, om pension åt vissa f. d. tjänstemän hos riksdagen	28
Andra lagutskottets utlåtande nr 42, ang. ändring i familjebidragförordningen	28
— nr 44, om en allmän grupplivförsäkring m. m.	29
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 25, ang. ungdomsvården	36
— nr 26, ang. ungdomsvården	42

Tisdagen den 2 maj

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 21 nästlidne april.

Upplästes en till kammaren inkom- men skrivelse av följande lydelse:

Till riksdagens första kammare

På grund av ökade arbetsuppgifter anhallen jag att bli befriad från uppdraget att vara suppleant i styrelsen för riksdagens förvaltningskontor.

Stockholm den 28 april 1967

Olle Dahlén

På särskilda propositioner biföll kam- maren berörda anhållan samt beslöt, att vederbörligt val skulle i föreskriven ordning anställas.

Anmälades och godkändes första lag- utskottets förslag till riksdagens skrivel- se, nr 166, till Konungen i anledning av väckta motioner om beaktande i rättsliga sammanhang av utlännings språksvårigheter.

Anmälades och godkändes bevillnings- utskottets förslag till riksdagens skrivel- ser till Konungen:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om antidumping- och utjämningsstull, m. m.; samt

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om änd- rad lydelse av 35 § 4 mom. kommunal- skattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Ang. ombudskostnader vid frivillig upp- görelse om överlåtelse av mark för na- turvårdsändamål

Herr statsrådet och chefen för jord- bruksdepartementet **HOLMQVIST**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Fälldins* interpellation angående ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårds- ändamål, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Fälldin har frågat mig dels om jag för framtiden avser att upprätthålla principen att ombudskost- nader vid fall av frivillig överenskom- melse i naturvårdsärenden skall bäras av markägaren, dels — om så är fallet — om jag anser att viljan till frivillig uppgörelse kommer att minska från markägarnas sida och om en sådan ut- veckling kommer att skada naturvårds- frågornas lösning.

Någon bestämmelse om markägares ombudskostnader vid frivillig överens- kommelse finns inte i naturvårdslagen. I propositionen med förslag till natur- värdsdrag underströk jag vikten av att uppkommande ersättningsfrågor i största möjliga utsträckning löstes för- handlingsvägen. Denna uppfattning hy- ser jag alltjämt.

Anlitande av ombud och kostnader- na härför är i första hand en fråga för säljaren. Huruvida sådana kostnader bör beaktas kan enligt min mening in- te bedömas generellt utan måste bero på omständigheterna i varje enskilt fall. Avgörande för köparen—staten bör va- ra om den totala kostnaden står i rim- ligt förhållande till fördelarna från na- turvårdssynpunkt av fastighetsförvär- vet.

Jag tror inte att en tillämpning efter dessa riktlinjer kommer att minska

Ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål

markägarnas benägenhet för frivilliga överenskommelser.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Jag ber först att få uttala ett tack till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet för svaret på min interpellation.

Jag vill säga, att jag finner det anmärkningsvärt att den högste ansvarige för naturvården här kan tillåta sig att behandla en för dennas framtida utveckling så viktig frågeställning på ett — förlåt att jag säger det — så lättvindigt sätt. Alla som arbetar med dessa frågor framhåller att ersättningsproblemen i naturvårdssammanhang är komplicerade. Oavsett om det gäller att lämna ersättning för någon form av begränsning av ägarens — eller med ägaren jämställd — nyttjanderätt eller om det gäller försäljning av en del av en fastighet föreligger odiskutabelt svåra värderingsfrågor.

Vad innebär t. ex. begränsning av avverkningsrätt, dikningsförbud, förbud mot jakt och fiske i ekonomiskt avseende för den som drabbas härav? Eller hur påverkas fastighetens restvärde genom en avstyckning av ett markområde av en viss storlek?

Jag tillåter mig att anta att inte ens jordbruksministern är beredd att utan anlitan av sakkunnigt biträde försöka fastställa det objektiva värdet i sådana fall. Än mindre kan man då begära att fastighetsägare i allmänhet utan medverkan av sakkunnigt biträde skulle vara i stånd att seriöst diskutera dessa ersättningsfrågor.

Men hela denna problematik avvisar jordbruksministern i svaret med följande ord: »Anlitande av ombud och kostnaderna härför är i första hand en fråga för säljaren. Huruvida sådana kostnader bör beaktas kan enligt min mening inte bedömas generellt utan måste bero på omständigheterna i varje enskilt fall.»

Vi får dock inte glömma att säljaren

befinner sig i en uttalad tvångssituation, eftersom redan det interimistiska förbudet — som dessutom kan förlängas — innebär intrång och begränsning av nyttjanderätten. Säljaren kan naturligtvis avvakta ett definitivt förbud och stämma kronan. Det är då, såsom jag anförde i min interpellation, reglerna i 36 § naturvårdslagen som blir tillämpliga. I detta läge är säljaren eller markägaren garanterad rätt till ersättning för rimliga ombudskostnader.

Säljaren eller markägaren kan naturligtvis också använda en annan metod. Han kan begära dispens från de förbud som de interimistiska bestämmelserna innehåller. Får han nej på dessa dispensansökningar, kan han ta ut stämning för att få ersättning.

Jordbruksministerns attityd kan jämföras med justitieminister Klings inställning i hithörande frågor. I proposition nr 73/1966 angående ändring av expropriationslagen har justitieminister Kling refererat expropriationsutredningen på följande sätt: »Det har i vårt land alltid ansetts självklart att den som blir utsatt för ett tvångsmässigt ingripande av expropriationskarakter skall få ut sin ersättning ograverad och inte behöva vidkännas några utgifter för att få sin rätt. Denna grundsats bör enligt utredningens mening gälla oavsett om parternas uppfattning i ersättningsfrågan i stort sett sammanfaller eller om meningsskiljaktigheter råder mellan dem och expropriationen därför ger upphov till en mer eller mindre kostsam process.»

Statsrådet Kling gjorde vidare ett uttalande om detta i departementschefens yttrande i samma proposition. Frågan gällde därvid, att rätt inte skulle medges att föra talan ända upp till högsta instans och att säljaren därvid alltid skulle vara garanterad fri rättegång. Tyngdpunkten i processen skulle i stället förläggas till första instans. Det hade klart uttalats, att man skulle försöka behandla varje seriös begäran om

Ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål

en undersökning för att söka få fram det objektiva värdet i första instans. Statsrådet Kling framhöll följande: »Jag anser också att en reform bör göras men denna bör ske med varsamhet och under beaktande av de grundsatser som präglar svensk rätts inställning till tvångsavhändelser över huvud.»

Man kan mot denna bakgrund fråga, vad det är som gör att jordbruksministrerna inte ansluter sig till denna grundsatser. Ansvariga departementschefer för andra områden har ju gjort det, vilket framgår av den praxis som har utvecklats i fråga om t. ex. vägbyggande, vattenkraftutbyggnad o. s. v.

Den egendomligaste meningen i svaret är väl ändå den som lyder: »Avgörande för köparen—staten bör vara om den totala kostnaden står i rimligt förhållande till fördelarna från naturvårdssynpunkt av fastighetsförvärvet.»

Jag förstår inte att denna deklARATION, som jag ur andra synpunkter kan ansluta mig till, egentligen hör hemma i detta sammanhang. Säljarens rätt — enligt av regering och riksdag godtagna grundsatser — kan ju inte göras beroende av om ett naturvårdsområdes värde ur skilda och vida naturvårdssynpunkter skall anses svara mot den köpeskillning eller den ersättning, som parterna eller domstol försökt att så objektivet som möjligt fastställa.

Till sist vill jag anmäla att min bedömning beträffande den framtida utvecklingen inte sammanfaller med jordbruksministrernas — mot den här tecknade bakgrunden. Skall vi slippa ifrån en utveckling, som innebär att domstolarna överhoppas av ersättningsmål enligt naturvårdslagen, krävs det att såväl markägarna som de myndigheter på olika nivåer som har att handlägga dessa frågor i fortsättningen inte skall vara beroende av en från-fall-till-fall-prövning i departementet av säljarens eller markägarens nödvändiga ombudskostnader.

Herr statsrådet HOLMQVIST:

Herr talman! Jag är något förvånad över att herr Fälldin finner anledning att uppträda i så här undervisande ton och så att säga ange, hur man skall uppträda vid bedömning av förvärvsärenden av ifrågakvarande slag.

Först och främst vet jag inte vad herr Fälldin har för grund för att över huvud taget ställa denna fråga. Jag har möjligen tänkt mig att det skulle kunna vara ett ärende, som har handlagts av Kungl. Maj:t, där vi förhandlat om köp av ett antal fastigheter och där vi fann att en av de fastigheterna inte låg i anslutning till de övriga — det var en ganska perifer fastighet som inte hade något aktuellt intresse i detta sammanhang. För att kunna nyttja den fick man förutsätta köp av ytterligare ett antal fastigheter. Vi fann att det inte var lämpligt att göra ett sådant köp vid detta tillfälle. Därför begränsades köpesumman så, att den skulle kunna täcka möjligheterna att förvärva de centrala fastigheter i området, som var av intresse. Det förvärvet har sedan också skett.

I vissa andra förvärvsärenden har man funnit anledning att godta samtliga kostnader som uppkommit, också sådana som redovisats som särskilda utredningskostnader i samband med marköverlåtelsen.

Men, herr Fälldin, om jag utan vidare skulle stå här och säga, att staten är beredd att generellt ersätta markägare för utredningskostnader och ombudskostnader som han tar på sig, skulle vi hamna i en ganska orimlig situation. Då skulle de mest självklara förvärv kunna leda till skyldighet för staten att utge ersättning för kostnader som inte varit motiverade för förvärvet.

Här gäller det ju ändå om man verkligen skall köpa mark när man har bestämt sig för att köpa. Naturvårdslagen öppnar ju även möjligheter för andra arrangemang. Man kan tänka sig årlig ersättning till markägaren för det in-

Ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål

trång som vållas. I åtskilliga fall, då det allmänna inte kan förvärva marken till rimligt pris — det kan t. ex. gälla ett område avsett som socialt reservat för att tillgodose det rörliga friluftslivet — kan man ju mycket väl tänka sig att köpa på annat håll, där priset är fördelaktigare.

I detta läge, då herr Fälldin faktiskt inte har något fall att peka på och då vi hittills haft endast ett fåtal ärenden i denna fråga, förstår jag inte att han finner anledning att uppträda på det sätt som han här har gjort och mästra om hur naturvårdslagen skall uppfattas. Herr Fälldin har funnit anledning att dra en parallell med expropriationslagen, men den jämförelsen haltar därför att det, som jag redan har sagt, här inte är fråga om att ägaren befinner sig i ett tvångsläge. Man kan tänka sig andra former än köp eller man kan vilja ha en reglering till stånd. Man kan också tänka sig att avstå från förvärvet, och då slipper också fastighetsägaren lida någon skada.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Huruvida jag använde mig av något slags undervisande metod eller inte tjänar väl egentligen inte något intresse att vi diskuterar. Jag har bara tillåtit mig att referera hur justitieministern ser på liknande frågor. Jag har tillåtit mig referera hur man har bedömt dessa frågor i angränsande rättsområden, och jag har inte gjort annat än anslutit mig till den tolkning som framkommer ur detta.

Jordbruksministern försökte vidare göra gällande att det i sådana här naturvårdsärenden, intill dess man slutligen har provat exempelvis en förvärvsfråga, inte skulle föreligga något tvångsläge för markägaren. Även med risk för att bli beskylld för att undervisa tillåter jag mig konstatera, att det beträffande Hallandsfallet — om vi nu får använda det som bakgrund till den

mera principiella diskussionen — väl är tio år sedan det dåvarande naturskyddsrådet skrev och hemställde att området skulle fridlysas. Var och en vet väl att en sådan skugga över en fastighet påverkar dess marknadsvärde. Det är ofrånkomligt.

År 1962 lades det första interimistiska förbudet, och det gick så småningom ut. Man fortsatte att förhandla, och då fick man ett interimistiskt förbud till. Om jag är riktigt underrättad var förbuden av den karaktären, att områdena i fråga uteslutande skulle användas som betesmark. Men detta måste ju samtidigt innebära förbud att avverka skog, eftersom man ur sociala synpunkter måste försöka rädda området något så när i dess nuvarande skick. Fastighetsägaren kan följaktligen mot bakgrunden av detta interimistiska beslut inte göra en avverkning. Men — jag upprepar det — om markägarna får klart för sig att de i sista hand inte kommer att få ersättning för de ombudskostnader, som de bevisligen måste ha för att kunna föra en meningsfull diskussion — antingen om intrångsfrågan eller om ersättningen för den aktuella delen av fastigheten — får de självklart gå den andra vägen och begära dispens från förbudet och sedan i vanlig rättslig ordning få ersättningsfrågan prövad för det intrång, som till exempel en avverkningsbegränsning eller ett avverkningsförbud innebär. Den möjligheten står ju öppen enligt naturvårdslagen.

Jag vill inte heller utan vidare godta resonemanget, att man här inte skulle kunna dra en parallell med expropriationslagstiftningen. I båda fallen har ju samhället möjlighet att i sista hand tillgripa ett tvångsförfarande.

Jag har i interpellationsmotiveringen också sagt, att det är mot bakgrunden av Hallandsärendet som jag har rest den principiella frågan. Jag har självklart all förståelse för att man kan vilja begränsa ett naturreservat i dess

Ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål

geografiska omfattning. Så har ju i Hallandsfallet skett i två etapper — det interimistiska förbudet rymde tidigare ett större område. Parterna hade kommit överens om ett visst område, men det har jordbruksministern reducerat — jag hänvisar då till vad statsrådet själv har yttrat — och det har jag ingenting emot. Men att sedan göra gällande, att markägarna därför har haft formell möjlighet att få gottgörelse för ombudskostnader, kan jag inte se att det finns något stöd för i ifrågavarande resolution.

Visserligen har jordbruksministern inte accepterat ett annat inslag i den preliminära köpehandlingen heller, nämligen att ränta inte skulle utgå från dagen för handlingens upprättande utan först från det att resolutionen kom. Detta innebär visserligen att räntebeloppet begränsas, men det ger såvitt jag förstår inte utrymme för gottgörelse åt markägarna för ombudskostnader. Däremot har statsrådet uttryckligen sagt ifrån att de med köpen föränsade utgifterna för lantmäteriförrättningar skall bestridas från investeringsanslagen. Om det varit statsrådets mening att även ombudskostnaderna skulle bestridas av detta anslag, hade det ju varit skäl att ge detta till känna. Det skulle ha förebyggt missförstånd inte bara från min sida, det försäkrar jag, utan som jag nämnt även från myndigheter som har att handlägga dessa frågor på olika nivåer.

Det intressanta är ju å andra sidan, att även om jag har frågat om naturvårdslagstiftningen i hela dess vidd, så har statsrådet uppenbarligen svarat bara i sådana fall som avser fastighetsförvärv. Men vi vet ju, exempelvis genom strandskyddsförordnanden med dispensförfaranden, intrångsfrågor för att klara naturreservat o. s. v., att det är den typen av ersättningsfrågor som åtminstone antalsmässigt kommer att bli dominerande.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag antar att herr Fälldin har möjlighet att i naturvårdsnämnden ta reda på hur många interimistiska förbud som är utfärdade i vårt land. Många av dem har tillkommit för att man skall få rådrum för den nödvändiga planeringen. Vi måste naturligtvis då anta att det inte blir möjligt att genomföra allt det som diskuteras. Begränsningar är ofta föreslagna i frågor som kan gälla t. ex. en hel kuststräcka, och förvärvet måste naturligtvis när utredningsarbetet blir färdigt begränsas till de områden som vi finner vara mest värdefulla.

Man kan således inte utgå ifrån att det förhållandet, att det föreligger ett interimistiskt förbud, skall leda till att staten så småningom skall inlösa alltsammans.

Situationen är således inte alls den som herr Fälldin utgår ifrån, och jag tycker att de mycket godtyckliga paralleller som herr Fälldin drar med annan lagstiftning är ovidkommande. Ty vi skall hålla oss till naturvårdslagen i detta sammanhang, och som jag sagt föreligger i dessa fall inte den situation, som kan inträffa om man exempelvis måste bygga en väg över ett område. Då finns det inte någon annan utväg än att göra ett ingrepp i naturen. Man ödelägger möjligheterna att odla på åkern o. s. v. Vägen måste ju fram.

Det är klart, att detta är en helt annan situation än den som föreligger om man skall reservera ett skogsområde för det sociala friluftslivet eller någonting i den stilen. Jämförelserna haltar. Jag har att hålla mig till naturvårdslagen. Om herr Fälldin behagar dra paralleller med områden, som i detta sammanhang inte är jämförbara, så kan jag inte rå för det.

Herr **FÄLLDIN** (cp):

Herr talman! Det är riktigt att vi inte har så förfärande många interi-

Ang. ombudskostnader vid frivillig uppgörelse om överlåtelse av mark för naturvårdsändamål

mistiska förbud, och jag kan tänka mig att acceptera att man i vissa lägen måste ha dem för att få en möjlighet att se över läget. Jag är mycket medveten om att man inte har en framföriggande planering så att man har kunnat göra en nödvändig angelägenhetsgradering. Att därifrån sedan föra över diskussionen till att jag står här och i första hand vill ha garantier för även de allra första kontakterna, för att klarlägga vilka värden det rör sig om, att man där skulle vara garanterad ersättning för ombudskostnader är det ändå ett ganska långt steg.

Jag påminner, herr statsråd, om frågeställningen i min interpellation, som avsåg att upprätthålla principen om ombudskostnader vid fall av *frivillig överenskommelse* i naturvårdsärenden. Det är alltså inte fråga om att ägaren skulle ha garantier i förväg.

Orsaken till att jag framställt frågan var att markägarna under tio års utredningsarbete hade tålt detta intrång utan att utnyttja möjligheten till dispensprövning och gå till rättslig prövning. Den i avtalet begärda ombudskostnaden tål såvitt jag förstår mycket väl en jämförelse med vanliga mäklararvoden, om man tar hänsyn till att det var tre eller fyra fastigheter det rörde sig om.

Gäller det själva skäligheten i ombudskostnadens storlek, så har man t. ex. i Vattenfall eller Väg och vatten en möjlighet att pröva frågan separat, vid sidan av själva ersättningen för intrånget eller för fastighetsdelen. Jag upprepar vad jag sade förut, att säljarens rätt inte kan få göras beroende av om naturvårdsområdets värde ur olika naturvårdssynpunkter kan anses svara mot den köpeskilling som antingen parterna eller en domstol har försökt att objektivt fastställa. Om det nu är ett tvångsförfarande — men inte helt lika ett expropriationsförfarande — vad finns det då för skäl att just i naturvårdslagen sätta den huvudregeln

ur spel att vederbörande skall få sin rätt utan kostnad?

Det är mot detta som jag har anmärkt, och jag står fast vid att min fråga har gällt naturvårdsärenden över huvud taget och när frivillig uppgörelse har träffats. Jag kan inte vanligt addition och subtraktion om det i den summa som har utgått i Hallandsfallet finns utrymme för ombudskostnaderna efter det att ränta är debiterad.

Herr statsrådet **HOLMQVIST:**

Herr talman! Eftersom herr Fälldin intresserat sig så för detta fall skall jag bara be honom att räkna! I så fall kanske han kommer till ett resultat som är tillfredsställande för honom. Jag tror att det åtminstone kan vara lönt mödan att göra det.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs den från talmanskonferensen inkomna skrivelsen med överlämnande av från riksdagens organisationsutredning inkomna promemorior angående inrättande av ett internationellt sekretariat inom riksdagen och angående riksdagsutskottens studieresor till utlandet.

Promemoriorna hänvisades till bankoutskottet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 838.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 5, statsutskottets utlåtanden nr 85 och 86, bevillningsutskottets betänkanden nr 37 och 41, bankoutskottets utlåtande nr 20, andra lagutskottets utlåtanden nr 42 och 44 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 25 och 26.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

dels

nr 839, av herrar *Bengtson* och *Dahlén*,

nr 840, av herr *Holmberg m. fl.*,

nr 841, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, samt

nr 842, av herr *Werner*,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till förköpslag m. m.;

dels ock

nr 843, av herr *Bengtson m. fl.*,

nr 844, av herr *Dahlén m. fl.*,

nr 845, av herr *Fälldin*,

nr 846, av herr *Holmberg m. fl.*,

nr 847, av herr *Jacobsson, Per*,

nr 848, av herr *Jacobsson, Per, m. fl.*,

nr 849, av herr *Kristiansson, Axel*,

nr 850, av herr *Kristiansson, Axel*,

nr 851, av herr *Kristiansson, Axel*,

och herr *Fälldin*,

nr 852, av herr *Larsson, Thorsten*,

och herr *Pettersson, Harald*,

nr 853, av herr *Lundberg*,

nr 854, av herr *Nilsson, Ferdinand*,

nr 855, av herr *Nilsson, Yngve*,

nr 856, av herr *Olsson, Johan*,

nr 857, av fröken *Stenberg* och herr *Strandberg*,

Meddelande ang. enkel fråga

nr 858, av herr *Werner*, samt
nr 859, av herr *Wikberg m. fl.*,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående riktlinjer för jordbrukspolitikerna m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Isacson* (h) till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet: »Är Statsrådet beredd medverka till att det mellan Sverige och Danmark träffade avtalet om import av kött med reducerad importavgift av 15 procent tillämpas på ett sådant sätt, att införseln kan ske under tidpunkt då tillförseln av svensk vara är som lägst, d. v. s. normalt under sommarmånaderna maj—juli?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.29.

In fidem

Solveig Gemert

Onsdagen den 3 maj

Kammaren sammanträdde kl. 10.30.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsman *Ivar Högström*, f. 13. 09. 17, Kramfors, är på grund av akut övre luftvägsinfektion med feber förhindrad att delta i riksdagsarbetet tiden den 2—den 6 maj 1967. Intygas.

Kramfors den 1 maj 1967

Helge Bark

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Högström för den i läkarintyget angivna tiden.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, såvitt angår jordbruksärenden; och

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Ang. nedläggningar av företag till följd av investeringsavgiften

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet *STRÄNG* erhöll ordet för att besvara herr *Karl-Erik Erikssons* fråga angående nedläggningar av företag till följd av investeringsavgiften, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 26 april, och yttrade:

Herr talman! Herr Eriksson har frågat, hur regeringen bedömer olägenheterna av att företag — icke minst så-

dana med specialinriktad tillverkning — inom de av investeringsavgiften drabbade sektorerna varslat om nedläggningar i inte obetydlig omfattning.

I de varselrapporter avseende personalinskränkningar som inkommit till arbetsmarknadsstyrelsen under första kvartalet 1967 har i tre fall, som berör sammanlagt 82 personer, angetts att inskränkningarna beror på avsättningsvärigheter som delvis har samband med investeringsavgiften. Investeringsavgiften har således endast i mycket begränsad utsträckning orsakat sysselsättningssvärigheter för enskilda företag. Jag vill vidare framhålla att aktiviteten på byggnadsområdet förutses bli hög under den närmaste framtiden och att ökat byggande inom andra sektorer, i enlighet med investeringsavgiftens syfte, kan väntas ersätta bortfallet av avgiftsbelagda byggnadsprojekt. Undantag från investeringsavgift i syfte att hålla uppe sysselsättningen i vissa företag eller för viss tillverkning är inte möjliga såvida inte syftet med avgiften skall förfelas på viktiga områden.

Herr **ERIKSSON, KARL-ERIK**, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet Sträng för svaret.

Det som föranledde mig att ställa denna fråga var det besvärliga läge, som en del företag råkat i genom införandet av den 25-procentiga investeringsavgiften. För vissa typer av företag, särskilt sådana som har specialinriktad tillverkning, har det redan uppstått avsättningsproblem. Statsrådet Sträng nämner i svaret siffror för första kvartalet 1967 och drar därav den slutsatsen, att investeringsavgiften endast i mycket begränsad utsträckning

Ang. nedläggningar av företag till följd av investeringsavgiften

orsakat sysselsättningssvårigheter för enskilda företag.

Jag skulle vilja göra den kommentaren, att det är hitintills som varsel om driftsinskränkningar skett i begränsad omfattning. Tyvärr förhåller det sig nog så att svårigheterna för specialinriktade företag att få avsättning för sina produkter kommer att öka.

Finansministern slår i sitt svar fast att det inte går att göra några undantag från investeringsavgiften för att hålla uppe sysselsättningen vid de drabbade företagen. Låt mig då efterlysa vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att hjälpa de företag, som nu hotas av stora driftsinskränkningar. Jag är medveten om att sådana insatser får prövas mot bakgrunden av den lokala arbetsmarknadssituationen. Finansministern och jag är säkert överens om att det är viktigt att hålla dessa företag vid liv dels ur sysselsättningsynpunkt, dels av den orsaken att det när investeringsavgiften försvinner kommer att föreligga ett uppdämt behov av just de produkter, som de aktuella företagen tillverkar.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Det är naturligtvis alldeles ofrånkomligt att man får ta de konsekvenser, som här har nämnts. Det kan ju tänkas att det finns företag, som har specialiserat sig på en tillverkning av just sådana produkter som det här gäller — jag är väl ungefär på det klara med vilket företag interpellanten avser. Men det förändrar ju inte slutsatserna. Rör det sig om ett företag som har tillverkat speciella fönster som passar i bankhus och kontorshus, så står det företaget i en besvärande situation nu. Skulle det finnas företag som har specialiserat sig på kyrkbänkar, så kan samma situation inträda där, och skulle det finnas företag som har specialiserat sig på bankdiskar, så kunde det naturligtvis uppstå samma situation där. Men alla dessa konsek-

venser var vi beredda att ta när vi sade att det i detta läge ändå är bättre att inrikta krafterna på sådana avsnitt inom byggnadsfältet, där vi anser att det är viktigare att vi disponerar vår arbetskraft och våra kapitalresurser.

De företag som här kommer i kläm får väl söka sig fram till en omställning av produktionen. I den mån vi får sysselsättningssvårigheter här, får de behandlas på precis samma sätt som när vi får sysselsättningssvårigheter vid andra företag och på andra områden. Det skall ju nu också bli en aktiviserad arbetsmarknadspolitik. Vad gäller det företag som interpellanten åsyftar ligger det dessutom inom det s. k. stödområdet, och där finns även de lokaliseringpolitiska möjligheterna om det skulle visa sig lämpligt att utnyttja dem.

Svaret på interpellantens fråga om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta, kan inte ges på annat sätt än att med de medel och de metoder som vi har till vårt förfogande får vi uppmärksamma denna verksamhet såväl som alla andra verksamheter där omställningsvårigheter uppstår.

Herr ERIKSSON, KARL-ERIK, (fp):

Herr talman! Det är riktigt som finansministern säger att det är ett speciellt företag i min hembygd som gjorde att jag fick blicken riktad på denna fråga. Det är ett specialinriktat företag som tillverkar element till kontorshus och förvaltningsbyggnader och som nu praktiskt taget står utan order. Dessutom ligger företaget i en region där det råder stora svårigheter på arbetsmarknaden just nu, vilket både länsarbetsnämnden och arbetsmarknadsstyrelsen understrukt.

När jag efterlyser åtgärder, är jag tacksam för att jag fått det svaret att regeringen kommer att bedöma saken så att insatser måste göras från det allmännas sida. Jag utgår ifrån att det blir i form av kreditgarantier eller omställningsstöd och liknande.

Ang. straffrättsligt ansvar för apotekstekniker

Jag tolkar också statsrådet Strängs senaste anförande så, att han är överens med mig om att dessa företag måste hållas vid liv. Statsrådet räknade upp några specialtillverkningar — kyrkbänkar, fönster o. s. v. Det är väl ändå så — det borde vi kunna vara överens om — att investeringsavgiften under denna tid kommer att slå ganska hårt och att det kommer att bli stora besvärigheter för vissa företag. De siffror som vi nu fått är som jag tidigare antydde endast en början. Det är jag tyvärr övertygad om.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. straffrättsligt ansvar för apotekstekniker

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Svanströms* fråga angående straffrättsligt ansvar för apotekstekniker, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 27 april, och anförde:

Herr talman! Herr Svanström har frågat när jag avser att ta ställning till frågan om apoteksteknikerna i ansvarshänseende skall hänföras till kategorin medicinalpersonal.

Svenska apoteksteknikerförbundet har gjort en framställning i ämnet, som remitterats till medicinalstyrelsen för yttrande. Styrelsen har upplyst att fråga uppkommit att hänföra även vissa andra personalgrupper till medicinalpersonal och att styrelsen avser att i ett sammanhang behandla samtliga berörda personalgruppers ställning i ansvarshänseende. Det är ännu för tidigt att ange vid vilken tidpunkt ställning kan tas till frågan.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Herr statsrådet anser att det ännu är för tidigt att ta ställning till det här problemet, som har aktualiserats med anledning av en framställning från apoteksteknikernas förbund. Denna framställning gjordes den 25 maj förra året. När remissen till medicinalstyrelsen ägde rum känner jag självklart inte till, men det är väl ganska naturligt att vederbörande känner sig litet oroade av den långa tid som förflutit innan något besked har kunnat lämnas. Orsaken härtill säger statsrådet nu vara att medicinalstyrelsen har övervägt att också bedöma frågan om andra personalgruppers inträde under samma ansvarsbestämmelser. Jag kan inte bedöma vilka andra kategorier av arbetsgrupper det kan vara fråga om, men det skulle givetvis vara intressant att veta om dessa grupper har sådan betydelse att det motiverar ett så långt uppskov som det här rör sig om.

Jag ber, herr talman, att få begagna tillfället att i någon mån ytterligare utveckla de synpunkter som anförts i den förutnämnda framställningen.

Apoteksteknikerförbundet har önskat att den del av dess medlemmar, som antingen har fullständig yrkesutbildning eller har tjänstgjort i yrket under fem år, i ansvarshänseende skulle få samma ställning som enligt dess mening motsvarande andra grupper. Dessutom är att anteckna det förhållandet att enligt krigssjukvårdslagen de här teknikerna skulle komma att hänföras till medicinalpersonal för den händelse denna lag till äventyrs skulle träda i funktion.

Man menar vidare att en sådan utökad ansvarsställning inför medicinalstyrelsen skulle ge större garanti för att arbetet utförs enligt gällande föreskrifter. Man pekar också på att under en tioårsperiod en väsentlig förskjutning i personalens sammansättning har ägt rum, till större antal tekniker i förhållande till apotekare och farmaceuter. Antalet apotekare och receptarier har ökat med 28 procent, medan apoteks-

Ang. straffrättsligt ansvar för apotekstekniker

teknikerna har ökat med 38 procent. Detta får man väl ta som ett bevis för att sistnämnda personalkategori ökar i betydelse. Det innebär också att de arbetsuppgifter som numera läggs på dem är sådana, att de tarvar yrkeskunande, ansvars känsla och förmåga till självständigt arbete.

Jag skall här inte gå in på den yrkesutbildning som denna kategori har. Jag skall bara helt kort nämna att den består av studier vid yrkesskola, studier per korrespondens, studier vid kvällskurser på yrkesskola eller hos TBV och dessutom den gamla vanliga lärlingsutbildningen, som ju inte heller är att förakta i detta sammanhang.

Jag skulle, herr talman, ha varit mera nöjd med svaret om jag hade kunnat få besked om att ett ställningstagande snart är att vänta. Men jag kan ju här inte tvinga fram ett besked på denna punkt, utan ber att än en gång få tacka statsrådet Aspling för svaret.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag är den förste att vilja understryka, att den personalgrupp herr Svanström här talar om, apoteksteknikerna, utför ett både viktigt och ansvarsfullt arbete. Jag skulle kunna tillägga att jag själv har ett visst förflutet, då det gäller denna yrkesgrupp. Jag vill gärna säga, att det här är fråga om en arbetsgrupp inom ett viktigt arbetsområde. Jag har också anledning, herr talman, att tillägga, att vad på mig ankommer, skall inte ärendet fördröjas.

Men herr Svanström ställde en fråga till mig, och det var därför jag begärde ordet igen. Han ville veta vilka andra grupper som kommit att bli aktuella. Det gäller fem grupper: psykologer, logopedier, arbetsterapeuter, bandagister och sjukhusfysiker. De begär på samma sätt som apoteksteknikerna att i ansvarshänseende bli hänfödda till kategorin medicinalpersonal.

När medicinalstyrelsen således har

ett mycket stort antal grupper att ta ställning till, är det ganska naturligt att man vill pröva dessa frågor i ett sammanhang.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för beskedet vilka andra grupper det gäller. Jag ber också att få tacka för det om-döme herr statsrådet givit om den personalkategori jag har berört i min fråga.

Jag tar det sagda till intäkt för att herr statsrådet är beredd att handla så snabbt som det över huvud taget är möjligt.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades till lagutskott motionerna nr 839—842.

Vid föredragning av motionen nr 843 hänvisades densamma, såvitt den avsåg skattefrågor, till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet motionerna nr 844—854.

Vid föredragning av motionen nr 855 hänvisades densamma, såvitt den anginge trädgårdsnäringens avskrivningsproblem, till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet motionerna nr 856—859.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 5, i anledning av motion om normalisering av förbindelserna mellan Sverige och Tyska Demokratiska Republiken, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. utbildning av journalister

Vid förnyad, punktvis skedd före-
dragning av statsutskottets utlåtande nr
85, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition angående anslag för budgetåret
1967/68 till civilförsvaret, bifölls vad ut-
skottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. utbildning av journalister

Föredrogs ånyo statsutskottets utlå-
tande nr 86, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition angående ökad ut-
bildning av journalister m. m. jämte i
ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 hade Kungl.
Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan
på särskild proposition i ämnet, för
budgetåret 1967/68 beräkna till Journa-
listinstitutet: Avlöningar ett förslags-
anslag av 956 000 kronor och till Jour-
nalistinstitutet: Omkostnader ett för-
slagsanslag av 317 000 kronor.

I propositionen nr 43 hade Kungl.
Maj:t, under återopande av bilagt ut-
drag av statsrådsprotokollet över eckle-
siastikärenden för den 10 mars 1967, fö-
reslagit riksdagen att dels godkänna de
riktlinjer för journalistutbildning på
postgymnasial nivå, som förordats i
statsrådsprotokollet, dels till Journalist-
högskolorna: Avlöningar för budgetåret
1967/68 under åttonde huvudtiteln anvi-
sa ett förslagsanslag av 1 042 000 kro-
nor, dels till Journalisthögskolorna:
Omkostnader för budgetåret 1967/68 un-
der åttonde huvudtiteln anvisa ett för-
slagsanslag av 383 000 kronor, dels till
Vissa kostnader vid socialhögskolorna
för budgetåret 1967/68 under åttonde
huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av
131 000 kronor.

De nuvarande journalistinstitutet i
Stockholm och Göteborg hade föresla-
gits bliva ombildade till journalisthög-
skolor den 1 juli 1967. I samband där-
med avsåges den nuvarande studiegång-
en med sex månaders förpraktik och ett
års institututbildning bli ersatt med
en tvåårig sammanhållen yrkesutbild-

ning, omfattande en ettårig grundkurs
följd av en termins studiepraktik och en
termins fördjupningsstudier.

I detta sammanhang hade utskottet
behandlat följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta
den ena inom första kammaren av herr
Axel Andersson m. fl. (I: 738) och den
andra inom andra kammaren av herr
Källstad m. fl. (II: 927),

dels två likalydande motioner, väckta
den ena inom första kammaren av herr
Hilding (I: 739) och den andra inom
andra kammaren av herr *Hamrin* i
Jönköping (II: 925),

dels ock två likalydande motioner,
väckta den ena inom första kammaren
av herr *Johan Olsson* och fru *Elvy Ol-
sson* (I: 740) samt den andra inom and-
ra kammaren av herr *Johansson* i Skär-
stad och herr *Boo* (II: 926).

I motionerna I: 738 och II: 927 hade
anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse
till Kungl. Maj:t begära snabbutredning
angående införande av kortare kurser i
journalistik för akademiker i anknyt-
ning till journalisthögskolorna.

Utskottet hade i det nu föreliggande
utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte godkänna de
riktlinjer för journalistutbildning på
postgymnasial nivå, som förordats i
statsrådsprotokollet över ecklesiastik-
ärenden för den 10 mars 1967;

2) att motionerna I: 739 och II: 925,
i vad de avsåge inrättande vid journa-
listhögskolorna av lektorstjänster av ny
typ, icke måtte bifallas av riksdagen;

3) att riksdagen måtte, med bifall till
Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag
å motionerna I: 739 och II: 925, såvitt
de avsåge medelsanvisningen, till Jour-
nalisthögskolorna: Avlöningar för bud-
getåret 1967/68 på driftbudgeten under
åttonde huvudtiteln anvisa ett förslags-
anslag av 1 042 000 kronor;

4) att riksdagen måtte till Journalist-
högskolorna: Omkostnader för budget-
året 1967/68 på driftbudgeten under åt-

tonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 383 000 kronor;

5) att riksdagen måtte till Vissa kostnader vid socialhögskolorna för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 131 000 kronor;

6) att motionerna I: 738 och II: 927 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

7) att motionerna I: 740 och II: 926 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Virgin, Axel Andersson, Kaijser, Wallmark, Thorsten Larsson, Nyman, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Mattsson, Turesson, Gustafsson* i Skellefteå, *Källstad* och *Nordstrandh*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 6 hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 738 och II: 927, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om snabbutredning angående införande av kortare kurser i journalistik för akademiker i anknytning till journalisthögskolorna.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! I det föreliggande utlåtandet är det fråga om en utbyggnad och omläggning av journalistutbildningen. Den har sedan några år bedrivits vid två journalistinstitut, ett i Göteborg och ett i Stockholm. Det har varit en ettårig utbildning.

Nu föreslås att dessa institut skall omvandlas till journalisthögskolor. Meningen är att vi därigenom skall få förbättrad utbildning av journalister. Den utbildning vid högskolorna skall vara tvåårig. Egentligen innebär det bara en ökning med en termin, därför att för inträde till journalistinstitutet krävdes, att vederbörande skulle ha en förpraktik på minst ett halvt år. Nu har man så att säga bakat in praktiken i utbildningen. De studerande vid journa-

listhögskolorna skall först få en ettårig grundkurs. Sedan avbryter de studierna för att få en termins praktik hos tidningarna. Därefter återvänder de till högskolorna och får en termins fördjupning i sina studier. Jag skulle tro att den här ordningen med praktiken inlagd under utbildningstiden hälsas med tillfredsställelse från tidningshåll. Förpraktiken, som skulle vara en grund för att komma in på journalistinstitutet, ställde till åtskilliga besvärigheter. Det var naturligtvis många som spekulerade på att komma in på instituten och som därför ville ha praktik. Det var svårt att på tidningarna bereda plats för alla dessa.

Nu blir det alltså endast de som redan har utbildning som kommer och söker praktikplatser, och man vet i förväg hur många det är frågan om. Det måste också vara förmånligare för tidningarna att få praktikanter som under ett år har ägnat sig åt studier för att bli journalister. De är alltså inte rena noviser, när de kommer till tidningarna utan har en del förkunskaper. Därigenom blir det naturligtvis lättare att på tidningarna ge dem ett mera meningsfyllt arbete.

Utredningsmannen hade föreslagit en fördubbling av elevantalet vid journalistutbildningen, d. v. s. från 150 till 300, men departementschefen har stannat för en ökning från 150 till 240. I andra avdelningen har vi ansett det klokt att stanna vid den sistnämnda siffran. Vi hoppas, men är inte säkra på, att den s. k. tidningsdöden är ett avslutat kapitel. Därför är det klokt att inte utbilda mer folk än vad man har möjligheter att bereda platser åt.

Vi har varit nästan fullständigt eniga i avdelningen, då det gäller den här utbildningen. Det är egentligen bara på en enda punkt som vi inte har kunnat komma sams, och den gäller akademiker och journalistutbildningen. Vid journalistinstitutet har det funnits en akademikerlinje. Den som har haft t. ex. fyra akademiska betyg har kunnat kom-

Ang. utbildning av journalister

ma till journalistinstitut och få utbildning utan att behöva delta i full utsträckning i undervisningen vid institutet. Trots detta har den utbildningen inte varit särskilt lockande. Endast ett tiotal akademiker har försökt sig på den.

Nu föreslår departementschefen att akademikerlinjen skall bibehållas, som han uttrycker det. Men dessa akademiker skall tillbringa hela tiden vid journalisthögskolorna, d. v. s. de skall inte vara befriade från någon del av undervisningen. Det innebär att de efter sina akademiska examina skall tillbringa två år — eller rättare sagt ett och ett halvt år, eftersom ett halvt år ju skall utgöra praktik — vid journalisthögskolorna. Det hade naturligtvis varit lika bra, om departementschefen direkt hade sagt ut att akademikerlinjen kommer att försvinna. När akademikererna i så ringa utsträckning sökte sig till denna utbildning när den var ettårig — eller rättare sagt omfattade ungefär en termin eftersom akademikererna var befriade från en stor del av utbildningen vid institutet — är det självklart, att knappast någon nu kommer att välja den s. k. akademikerlinjen vid journalisthögskolorna.

Det vore olyckligt om så blev fallet. Tidningarna har ändå ett behov av akademiker med journalistutbildning. Det är visserligen sant att en del akademiker utan att ha denna utbildning ändå söker sig till tidningarna. Det lär väl emellertid knappast vara några andra än de största tidningarna som har behov av och möjlighet att ta emot detta slags medarbetare, specialister, kulturskribenter etc. Att akademikererna på detta sätt stängs ute från utbildningen innebär faktiskt en viss utarmning av tidningsmannakåren.

Utskottet framhåller att denna sak ändå skall klaras upp. Utskottet väntar att problemet med journalistutbildningen skall bli löst »dock först när systemet med fasta studiegångar införts vid de filosofiska fakulteterna». Det skulle

vara intressant om utskottsmajoritetens talesman kunde förklara för kammaren, hur de fasta studiegångarna skall läggas upp för att akademikererna skall kunna få en fullt tillfredsställande journalistutbildning.

Vi reservanter har ansett att man i stället borde lösa problemet på det sättet att akademikererna hade möjlighet att vid journalisthögskolorna få en kurs omfattande en termin, en kurs där de i varje fall skulle få del av det allra viktigaste då det gäller massmedia. I utskottsutlåtandet sägs att detta låter sig svårigen göra, därför att erfarenheterna har visat att »väsentliga undervisningsmoment går förlorade» om akademikererna inte följer hela utbildningen. För egen del har jag väldigt svårt att fatta, att det skulle innebära någon större svårighet att lägga upp en kurs på en termin, som skulle ge en tillfredsställande utbildning inom journalistiken.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Larsson, Thors-ten*, (cp).

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Det är ju inte alltid som utlåtandets omfattning motsvarar innehållets betydelse. Statsutskottets utlåtande nr 86 kan vara ett exempel härpå — det rör sig i själva verket om rekrytering och utbildning för vår »tredje statsmakt», dit numera även radio och TV kan räknas. Att utlåtandet blivit så kortfattat sammanhänger dock med att avdelningen, såsom herr Andersson sade, i stort sett har varit enig.

En förbättrad journalistutbildning måste naturligtvis hälsas med tillfredsställelse. Pressen och andra massmedia har en mycket stor och växande betydelse som normbildare och normgivare, opinionsbildare och opinionsbärare i samhället. Därför är det synnerligen viktigt att man inte underskattar ut-

Ang. utbildning av journalister

bildningsfrågorna när det gäller de människor som skall vara verksamma inom pressen och andra massmedia.

En av knäckfrågorna har gällt grunden för utbildningen — om den skall ligga på fackskolans eller gymnasiets nivå. Där har vi stannat för fackskola som allmän grund. De som har intresse och fallenhet för yrket men kanske inte just de teoretiska kunskaper, som meddelas i gymnasiet, får därigenom möjlighet att ägna sig åt detta yrke. Vi tror att departementschefen på den punkten har rätt, och vi har även blivit helt eniga därvidlag.

Emellertid skall man väl inte hysa en alltför stor tilltro till att den förbättrade utbildningen kommer att lösa alla de problem vi möter när det gäller pressen. Man får nog tänka sig att den avartsjournalistik, som vissa pressorgan ägnar sig åt, kommer att i viss utsträckning florera också i fortsättningen, även om journalistutbildningen blir förbättrad. Pressen har ju inte bara en registrerande funktion utan också en vägledande och fostrande uppgift, som man ibland kan tycka att vissa pressorgan helt åsidosätter. Pressen har exempelvis en ytterst viktig roll när det gäller att bemästra vissa antidemokratiska tendenser som dyker upp då och då. Jag tänker även på den aktuella debatten om skolungdomen och narkotikamissbruket. Först skriver man en lång rad sensationsartiklar och registrerar sedan till sin förvåning, att skolungdomar har blivit intresserade. Vissa pressorgan får i betydande omfattning ta på sig större delen av ansvaret för den situation vi har i det hänseendet. Men jag är realistisk nog att tro, att en förbättrad journalistutbildning inte i och för sig kan leda till någon avgörande ändring på den punkten — det är snarare tidningsledningen och dess policy som avgör hur tidningen utformas.

När det gäller akademikererna kan jag i huvudsak instämma med herr Andersson och även ansluta mig till den fråga

han ställde till utskottsmajoriteten: Hur har man tänkt sig att akademikererna skulle klara sin journalistutbildning inom de fasta studiegångarna? Det är en något oförklarlig punkt. Det kan förefalla som om man har använt det som argument för avslag på en motion.

Även om det blir en relativt liten grupp akademiker som kommer att rekrytera en specialutbildning för journalister är det alldeles nödvändigt att en sådan kommer till stånd. Framför allt torde de stora tidningarna ha ett stort och kanske också växande behov av akademiskt skolad personal på journalistjobben. Det gäller ju också andra massmedia som skall rekrytera sin personal den vägen.

Vi har föreslagit en specialutbildning på ett halvt år i de speciella journalistmomenten. Det kan tänkas bli en relativt kostsam väg, men med hänsyn till den betydelse som akademikererna har inom pressen är det nödvändigt att man tar på sig den kostnaden.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Herr Axel Andersson har redan i stora drag redovisat vad propositionen om den fortsatta journalistutbildningen innebär. Jag skall därför inte uppehålla mig vid det utan koncentrera mig på det avsnitt där utskottet har haft delade meningar, alltså frågan om den nuvarande akademikerlinjen som föreslås avvecklad i och med att det blir fastare studiegångar.

Herr Andersson berörde frågan varför akademikerlinjen inte samlat så många deltagare; ungefär ett tiotal per år. Anledningen härtill torde närmast vara den — som också redovisas i propositionen — att den nuvarande journalistutbildningen inte får tillgodoräknas vid filosofiska examina, men dessutom — och det är kanske det väsentliga — att den skärpta yrkesinriktningen vid journalistinstitutens teoretiska under-

Ang. utbildning av journalister

visning har fått till följd att elever på akademikerlinjen som befriats från vissa ämnen, i vilka de har förvärvat akademiska betyg, har gått miste om viktiga undervisningsmoment som inte har någon motsvarighet i universitetsutbildningen.

Departementschefen förslår att akademikerlinjen skall avvecklas men säger samtidigt att det dock inte skall ske förrän systemet med fasta studiegångar införts vid de filosofiska fakulteterna. Det har ställts en direkt fråga till mig vad som menas med fasta studiegångar. Jag trodde inte att det skulle behöva förklaras. Universitetskanslersämbetet har denna fråga under utredning. Med fasta studiegångar kan ju inte avses någonting annat än att en studiegång införes som är relevant när det gäller journalistutbildningen.

Till herr Wallmark vill jag säga att det inte är utskottet som har funnit på formuleringen om fasta studiegångar, utan det är propositionen som redovisar tanken på sådana, och den har utskottsmajoriteten också accepterat.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Herr Mårtensson anförde att avvecklingen av akademikerlinjen skulle ske i samband med att de fasta studiegångarna genomförs, men det är väl i dag inte någon som vet när dessa fasta studiegångar kommer. Under alla omständigheter föreställer jag mig att det kommer att dröja några år. Det blir då ett vacuum fram till dess, under vilket det över huvud taget inte kommer att finnas några möjligheter för akademiker att erhålla journalistutbildning, och det måste under alla förhållanden betraktas som en brist.

Utskottets talesman anförde vidare att de akademiker, som hittills har fått utbildning vid journalistinstitutet, hade gått miste om viktiga undervisningsmo-

ment. Såsom jag tidigare nämnt har de varit befriade från en del av undervisningen eftersom man räknat med att de redan hade de häremot svarande kunskaperna. Det skulle annars bli en onödigt repetition av dessa kursdelar. Nu skulle man emellertid ha kommit till den uppfattningen att akademikererna på detta sätt hade gått miste om viktiga undervisningsmoment.

Jag tror inte särskilt mycket på detta argument, men även om det vore riktigt att akademikererna gått miste om ett och annat är det väl ändå ännu sämre om de inte erhåller någon undervisning alls, vilket i själva verket är innebörden av det förslag som utskottsmajoriteten har tillstyrkt.

Vidare tyckte jag nog att den anförda förklaringen till hur journalistutbildningen skall bakas in i de fasta studiegångarna vid universiteten inte var särskilt klar. Herr Mårtensson framhöll att det skulle vara en studiegång som är relevant när det gäller journalistutbildningen. Jag förstår inte hur den skall ordnas. Skall man till universiteten förlägga utbildningen beträffande alla dessa viktiga moment som de akademiker vilka hittills fullföljt utbildningen vid journalistinstitutet gått miste om? Innebär det att de vid sidan av sina universitetsstudier skall bedriva studier vid journalisthögskolorna, eller skall lektorerna vid journalisthögskolorna undervisa vid universiteten? Jag tycker inte att jag fått något klart besked på denna punkt.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag skall bara be att till herr Mårtensson få framföra mitt tack för hans utomordentligt klarläggande svar.

Han säger att fasta studiegångar för journalister är detsamma som studiegångar som är fasta för journalister. Det var ju kolossalt klagörande. Jag förstod precis vad det var fråga om.

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan komme att framställas först särskilt angående punkterna 1—5, därefter särskilt i fråga om punkten 6 och vidare särskilt avseende punkten 7.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkterna 1—5 hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande punkten 6 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 86 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 63.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter bifölls på gjord proposition utskottets i punkten 7 gjorda hemställan.

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av väckta motioner angående åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 21, av herr *Svenungsson*, och II: 28, av herr *Thylén*;

II) de likalydande motionerna I: 219, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 278, av herr *Bohman m. fl.*, vari anhållits,

1) att riksdagen måtte antaga i motionerna införda

a) förslag till förordning om bostadssparande;

b) förslag till förordning om utbildningssparande;

c) förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

dels om utredning och förslag rörande premiering av allmänt målsparande genom avdragsrätt vid beskattningen för medel, som insattes å särskilt spar-konto enligt de i motionerna angivna riktlinjerna,

dels att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om försäljning av obligationslån till allmänheten i enlighet med de riktlinjer, som angivits i motionerna;

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

III) de likalydande motionerna I: 221, av herr *Hübinette*, samt II: 287, av herrar *Ringaby* och *Berglund*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle föreslå, att ett system för premiering av sparandet genom uppskjuten beskattning av sparbeloppet skulle införas, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i motionerna anförts;

IV) de likalydande motionerna I: 600, av herrar *Thorsten Larsson* och *Harald Pettersson*, samt II: 540, av herr *Nilsson* i *Tvärälund m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt utredning och förslag till riksdagen rörande stimulans av det personliga sparandet i enlighet med vad i motionerna anförts; ävensom

V) motionen II: 128, av herr *Antonsson* och herr *Jönsson* i *Ingemarsgården*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till riksdagen med ledning av vad i motionen anförts rörande premiering av personligt sparande på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning samt rörande skattelättnader för målinriktat bostadssparande.

De i motionerna I: 219 och II: 278 framlagda författningsförslagen avsågo,

1) rätt att i deklARATIONEN göra avdrag för insättning på särskilt bostadskonto under åren 1968—1973 av medel, avsedda för förvärv av eget hem eller fritidsbostad eller för insats i bostadsrättsförening med belopp på sammanlagt högst 6 000 kronor för ensamstående och 12 000 kronor för äkta makar,

2) rätt att i deklARATIONEN göra avdrag för insättning på särskilt konto för utbildning av egna barn intill ett maximibelopp av 1 200 kronor per år och 18 000 kronor sammanlagt,

3) rätt för ägare av en- och tvåfamiljsfastighet eller bostadsrättslägenhet att under vissa förutsättningar i deklARATIONEN göra avdrag för amortering av

skuld på fastigheten eller lägenheten, i den mån amorteringen överstege 1,5 % av vederbörande taxeringsvärde och maximalt med 700 kronor jämte 200 kronor för varje hemmavarande barn under 16 år,

4) höjning av maximibeloppet för sparavdraget i inkomstkällan kapital (för närvarande 400 kronor för ensamstående och 800 kronor för äkta makar) med 200 respektive 400 kronor, i den mån kapitalavkastningen till motsvarande belopp utgjorde utdelning på aktier eller på andelar i ekonomisk förening, ävensom

5) rätt till sparavdrag om högst 400 kronor för ensamstående och 800 kronor för äkta makar för den som insatte sparkapital i inkomstkällorna jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse, dock endast i den mån sparavdraget ej kunnat utnyttjas i inkomstkällan kapital.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på återropade grunder hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 21, av herr *Svenungsson*, och II: 28, av herr *Thylén*, om vissa sparstimulerande åtgärder vid beskattningen,

2) de likalydande motionerna I: 219, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 278, av herr *Bohman m. fl.*, om vissa sparstimulerande åtgärder,

3) de likalydande motionerna I: 221, av herr *Hübinette*, samt II: 287, av herrar *Ringaby* och *Berglund*, om uppskov med beskattning av sparbelopp,

4) de likalydande motionerna I: 600, av herrar *Thorsten Larsson* och *Harald Pettersson*, samt II: 540, av herr *Nilsson* i *Tvärälund m. fl.*, om stimulans av personligt sparande, ävensom

5) motionen II: 128, av herr *Antonsson* och herr *Jönsson* i *Ingemarsgården*, om premiering av sparande på särskilt sparkonto och målinriktat sparande, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Gösta Jacobsson*, *Enarsson* och *Söderström*, vilka ansett, att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 219, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 278, av herr *Bohman m. fl.*, såvitt här vore i fråga, måtte antaga de vid motionerna fogade förslagen till

- a) förordning om bostadssparande,
- b) förordning om utbildningssparande, samt
- c) lag om ändring av kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

II) av herrar *Gösta Jacobsson*, *Lundström*, *Enarsson*, *Tistad* och *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* samt herrar *Eriksson* i *Bäckmora*, *Söderström* och *Öhvall*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 219, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 278, av herr *Bohman m. fl.*, i nu berörda del, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen om försäljning av obligationer till allmänheten i enlighet med vad motionärerna anförts;

III) av herrar *Gösta Jacobsson*, *Lundström*, *Enarsson*, *Tistad* och *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* samt herrar *Eriksson* i *Bäckmora*, *Söderström* och *Öhvall*, vilka ansett, att utskottet bort under 2—5 hemställa, att riksdagen, med anledning av de likalydande motionerna I: 219, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 278, av herr *Bohman m. fl.*, I: 221, av herr *Hübinette*, samt II: 287, av herrar *Ringaby* och *Berglund*, I: 600, av herrar *Thorsten Larsson* och *Harald Pettersson*, samt II: 540, av herr *Nilsson* i *Tvärålund m. fl.*, ävensom motionen II: 128, av herr *Antonsson* och herr *Jönsson* i *Ingemarsgården*, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag rörande premie-

ring av personligt sparande på särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning samt rörande skattelättnader för bostadssparande.

Vid betänkandet fanns därjämte fogat ett särskilt yttrande av herrar *Lundström*, *Tistad* och *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* samt herr *Eriksson* i *Bäckmora* och herr *Öhvall*.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Frågan om sparstimulerande åtgärder har vi ju diskuterat här i kammaren i flera år. Det mesta torde väl vara sagt härom. Jag skulle dock vilja till dagens ärende foga några små reflexioner.

Det förefaller mig emellanåt som om bevillningsutskottets skrivning år från år blir något mer förstående för motionärernas önskemål, men naturligtvis slutar det alltid med ett avslagsyrkande på förslag som går utanför vad regeringen vill. Utskottets alla vackra ord betyder alltså, denna gång som förut, ingenting. Man vill dock hoppas att den s. k. välvilliga skrivningen en gång skall utmyнна i ett positivt ställningstagande till motioner från andra partier än regeringspartiet. Den som lever får se.

Det behövs nämligen, såvitt jag förstår, att man är positiv till det spörsmål som det här är fråga om. Utskottet säger att det personliga sparandet inte kan undanskymma företagssparandet, vilket naturligtvis i och för sig är riktigt. Men det personliga sparandet — allra helst skulle jag vilja säga hushållssparandet — har en utomordentligt viktig funktion vid sidan av ATP, försäkringssparande i övrigt, företagssparande etc., nämligen att dess marginella verkan är betydande. Detta marginalsparande kommer på toppen av annan kapitalbildning och kan därmed fylla ut ett behov som annars inte täcks. Detta sparande kan med andra ord vara avgörande i en viss situation. Det är inte minst denna marginalverkan som gör att jag år efter år varit med om

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

att återkomma till frågan om sparstimulerande åtgärder.

Utskottet tycks mest fästa sig vid den konsumtionsminskning som ett ökat personligt sparande medför, men vidrör däremot inte den andra sidan, den marginella plusverkan som uppnås. Båda dessa verkningar är i själva verket så betydelsefulla, att hushållssparandet hör till de viktigaste instrumenten i en klok samhällsekonomisk politik. Rätt stimulerat är det också avsevärt mindre konjunkturkänsligt än en del annat sparande, t. ex. företagssparandet, och kan i en sådan situation var av ett mycket stort värde.

Det är alltså den stimulansen som reservanterna är ute efter. Utskottet tycker att det är bra som det är och kan inte inse att man kan göra något beskattningssvågen för att stimulera sparandet. Reservanterna å sin sida räknar upp olika uppslag och begär att man utreder möjligheterna att komma fram den vägen. Vi behöver ju inte i dag upprepa de argument för och emot som tidigare år bollats mellan utskottsmajoritet och reservanter. Låt mig bara uttrycka den uppfattningen att den situation som vi nu befinner oss i — med ett påstått behov av en statlig investeringsbank, större sparsamhet med utgifter men också med ett starkt behov av ökade kapitaltillgångar — den situationen är nog av det slaget att riksdagen har anledning att noggrant pröva de olika uppslag som kan ges för att stimulera till ett ökat sparande. Anledningen därtill synes mig alltså i år vara större än någonsin, och utskottets avslagsyrkande på motionerna om utredning förefaller mig obegripligare än någonsin. Men kammaren har chansen att säga ifrån: Ja, ja, låt oss då utreda uppslagen! Kanske något av dem kan vara av värde.

Det är i den förhoppningen, herr talman, som jag yrkar bifall till reservationerna II och III.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Det är kanske inte så lätt att få ut något nytt av det kända tema som det här är fråga om, men jag skall i alla fall göra ett litet försök att variera detsamma.

Det är mig ett nöje som reservant att konstatera — på samma sätt som herr Lundström — att jag i fråga om den allmänna motiveringen i bevillningsutskottets betänkande i stora delar kan instämma med utskottsmajoriteten. Jag tänker härvid på utskottets betoning av betydelsen av en ökad kapitalbildning som en förutsättning för den eftersträvade fortgående standardhöjningen. Utskottet hänvisar också till att 1965 års långtidsutredning påpekar behovet av ökade kapitalinsatser och att avsevärda privata och offentliga investeringar krävs om näringslivet skall kunna hävda sig i den allt hårdare internationella konkurrensen.

En betydande del av investeringarna måste finansieras med det personliga sparandet, säger utskottet vidare. Allt detta är gott och väl. När utskottet sedan uttalar att det enskilda sparandet övertagit företagets roll som dominerande sparkälla och inlåningskund vid bankinstitutet, så är detta kanske också i viss mån riktigt. Men jag tror att utskottsmajoriteten är alltför optimistisk när den bedömer banksparandets ökning, som anges särskilt för sparbankerna ha varit gynnsam under 1966. Sparandet räcker inte till, såvitt jag kan bedöma, för de investeringar som behövs. Som ledamot av styrelsen för en stor sparbank har jag också kunnat utskilja, att det har gått litet sämre med nysparandet under senare tid, inte minst under detta år.

Jag skulle därför ännu starkare än utskottet vilja stryka under nödvändigheten av ett väsentligt ökat sparande. En ökad kapitalbildning, d. v. s. ett ökat sparande, är en tvingande nödvändighet i den förändringsprocess som vårt näringsliv och vårt samhälle undergår. Vi behöver sparande för den

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

fortsatta utbyggnaden av den samhällseliga infrastrukturen, om jag får uttrycka mig på det sättet, och den fortgående rationaliseringen av näringslivet. Icke minst torde den framtida anslutningen till Europamarknaden nödvändiggöra en anpassning som kräver betydande investeringar.

Spararen borde sålunda rätteligen inta en hedersplats i dagens samhälle, inte bara vid sparbanksjubileer och sparfrämjandekonferenser utan överallt i samhällslivet över huvud taget. Spararen förtjänar att äras och hedras — och gynnas. Det är nämligen spararen som ytterst bär upp välförhållandets utvecklingen.

I realiteten har spararen inte denna framskjutna plats. Han är i stället, skulle jag våga säga även om det låter illa, närmast en strykpojke, ty det är spararen som penningvärdeförsämringen närmast går ut över. Det största hotet mot småsparandet är utan tvivel inflationen, och de senaste årens relativt höga ränta på insättningsräkningar har inte erbjudit tillräcklig kompensation.

1965 års långtidsutredning har gjort vissa relativt gynnsamma prognoser rörande det framtida sparandet, men andra bedömare har ansett dessa prognoser alltför optimistiska. På det praktisk-politiska planet menar reservanterna inom bevillningsutskottet att de sparstimulerande åtgärder, som statsmakterna vidtagit, bör byggas ut ytterligare. För att sparandet skall kunna upprätthållas på en någorlunda hög nivå måste spararen också i någon mån kompenseras för penningvärdeförsämringen, som i varje fall i dagens situation tycks vara oundviklig. Det bästa sättet att främja sparandet är givetvis att skapa garantier för ett någorlunda fast penningvärde, men jag är pessimistisk rörande den nuvarande ekonomiska politikens förenlighet med en dylik målsättning i anda och sanning.

Positiva sparstimulerande åtgärder måste ha sin stora betydelse. Realiserande av det av lönsparkommittén ak-

tualiserade förslaget om premiering av ett långsiktigt bostadssparande borde vara ett steg i rätt riktning. Åtskilliga steg vidare borde man kunna gå.

Utskottets majoritet ställer sig i huvudsak negativ till de framförda förslagen och hänvisar då till de statsfinansiella konsekvenserna. Häremot skulle jag vilja säga att det ökade sparande, som man hoppas skall kunna åstadkommas, måste vara värt sitt pris. Kan det dessutom lämna sitt bidrag till en stabilisering av penningvärdet, vore ytterligare mycket vunnet.

Herr talman! Jag skall inte närmare gå in på de tekniska uppslag, som framförts motionsvägen och som återfinnes i högerreservationen nr I med mitt namn som det första. Den innehåller förslag till förordning om bostadssparande, förordning om utbildningssparande, samt lag om ändring av kommunalskattelagen, innefattande förslag om höjning av det s. k. sparavdraget med 200 kronor respektive 400 kronor.

Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till reservation nr I. Vidare yrkar jag också bifall till reservationerna nr II och III.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag kan instämma i de två reservanternas deklaration att vi alla, utskottsmajoritet, motionärer och reservanter, är tämligen eniga om sparandets betydelse för den framtida ekonomiska utvecklingen. Gösta Jacobsson erinrade också om att en hel del utredningar, både offentliga och enskilda, just med styrka betonar att förutsättningen för en fortskridande standardhöjning är att vi får en ökad kapitalbildning i landet.

Vi kan emellertid glädja oss åt att vi har en ständigt och kraftigt ökande kapitalbildning i vårt land. Jag skulle förmoda att vi intar en mycket förnämlig topplacering bland de västeuropeiska staterna när det gäller kapitalbildning och avstående från konsum-

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

tion av de gemensamma värden vi skapar. Visserligen intar det kollektiva sparandet i olika former en mycket dominerande ställning i den kapitalbildningen. Men om man bortser från det något minskade företagssparandet, så hävdar ändå det enskilda sparandet i sin helhet sin plats i sparandeutvecklingen — eller kapitalbildningen, om man hellre vill kalla det så. De tabellbilagor, som är fogade till utskottets betänkande, vitsordar och bekräftar ett sådant påstående.

Utbudet av krediter, som är det adekvata uttrycket för kapitalbildningen, har ju ökat synnerligen kraftigt under framför allt de senaste åren. Jag har hämtat några siffror från ett föredrag som ATP-fondens chef, Lennart Dahlström, lämnade helt nyligen vid ett sammanträde med kommunalmän och bankmän i Gävle. Han framhåller bl. a., att kreditmarknadsutbudets netto år 1951 var 3,3 miljarder kronor. Tio år senare, 1961, var motsvarande siffra 4,4 miljarder kronor för att ytterligare fem år därefter, 1966, vara uppe i inte mindre än 12,8 miljarder kronor. Det är alltså en ökning med 200 procent bara på de senaste fem åren.

I denna ytterst kraftiga ökning av utbudet av krediter ingår självfallet uppbyggnaden av ATP-fonderna som det starkare inslaget. Man kan dock inte bortse ifrån att genom denna uppbyggnad, genom denna förstärkning av kapitalbildningen, så har det blivit en ökad styrka i den samlade kreditmarknaden.

Trots denna imponerande sifferserie om kreditmarknadens utbud och dess utveckling är vi inte nöjda. Herr Gösta Jacobsson är inte nöjd, herr Lundström är inte nöjd, och jag är heller inte nöjd — därför att det är otillräckligt. Alla klagar vi över att statens och kommunernas investeringsvilja hämmas. Det enskilda näringslivet klagar bittert över den knappa penningtillgången. Bostadsbyggarna, till vilka jag räknar mig, kämpar en tämligen ojämn kamp om

de tillgängliga kapitalresurserna. Jag erkänner sålunda gärna att herr Gösta Jacobsson har rätt i att vi fått dokumenterat, att kapitalbildningen i landet är otillräcklig. Den motsvarar inte våra långtgående ambitioner i olika avseenden.

På vilket sätt skall man nu öka kapitalbildningen? Det är den intressanta och viktiga fråga, som framför allt måste lösas av dem som har ansvaret för den fortsatta ekonomiska politiken och utvecklingen i vårt land.

De motioner som vi nu behandlar och som redovisas i betänkandet syftar, som reservanterna har framhållit, till att öka kapitalbildningen genom en allmän premiering av sparandet, främst skattevägen. Utan att närmare beröra de olika motionsalternativen vill jag ändå helt allmänt säga, att jag inte är särskilt övertygad om att sparstimulansen bara skall ses som en skattefråga. Småspararnas — det är ju deras intressen vi nu talar för — motiv för sparandet är kanske, ja jag vågar säga säkert, helt andra än ökade skatteavdrag eller skattepremiering. Ty märk väl, trots den intensiva propagandan om inflationens förödande inverkan på sparkapitalets värdebeständighet och trots de trygghetsskapande åtgärder, som riksdagen har beslutat och som i olika former vidtagits, har banksparatet ändå visat en oavbruten årlig tillväxt. Det är nästan med glädje som man citerar vad professor Börje Kragh i sin senaste utredning om det finansiella långtidsperspektivet inom samhällsekonomin skriver just beträffande hushållssparandet:

»Även hushållssparandet har stigit snabbt och dess andel av totala sparandet har tenderat att öka. Denna utveckling är av intresse med hänsyn till att man i och för sig kunde förvänta att motiven till hushållssparandet skulle försvagats på grund av ATP-systemets genomförande och för övrigt också på grund av den successivt stigande skattebelastningen.»

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

Förmodligen stöder professor Kragh sitt uttalande på reella fakta. Men visst kan jag hålla med både herr Lundström och herr Jacobsson om att man teoretiskt kan tänka sig att öka sparandet genom en allmän premiering. Det vill dock mycket till för att jag personligen skall kunna övertygas om det. Jag tror att det uttalande som sparkommittén gjorde i sitt 1961 framlagda betänkande har lika stor giltighet i dag som det hade då, nämligen att premieringskostnaderna sannolikt kommer att bli lika stora eller till och med större än den framkallade sparandeökningen. Och då har man väl inte vunnit någonting!

Visserligen sade herr Jacobsson att ett ökat sparande »är värt sitt pris». Men inte kan man väl köpa ett sparande till det pris, som den utredningen kom fram till? Det var visserligen inte en enhällig utredning som sade det, utan en majoritet inom utredningen, men om detta uttalande står sig än i dag, blir sådana sparaktioner, enligt mitt sätt att se, av föga värde, eftersom finanspolitiken också är en integrerad del i ett ökat kollektivt sparande.

Det var inte många år sedan, som herr Lundström ifrån denna talarstol beskärnade sig över att man skattefinansierade de statliga bostadslånen. Vad var det? Jo, det var en verklig form för kollektivt sparande, som man inte skulle kunnat uppnå genom vilka premieringar som helst av ett målinriktat sparande åt det hållet.

Om man dagen före Kristi Himmelfärdsdag får vara elak, kan i detta sammanhang också sägas, att herrarna ju har visat föga intresse när det gällt att med det kollektiva sparandet bygga upp det kreditmarknadsutbud vi kan glädjas åt i dag. Vid de tillfällen vi beslutat om de kollektiva åtgärderna, har herrarna inte varit med, utan varit motståndare: mot ATP, mot omsättningskatten o. s. v. Och ni har i många år varit motståndare mot den finanspolitik

som lett fram till ett ökat kollektivt sparande.

Herr Gösta Jacobsson sade, att spararen bör äras, hedras och gynnas. Det är synd att man inte har sparbanksboken med sig och kan visa den! Då hade man kanske tillhört den krets, som nu blir verkligt uppbumen av min ärade motståndare i dagens debatt.

Utskottsmajoriteten har utförligt redovisat sina motiv för att inbjuda riksdagen till ett beslut om att motionerna »icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd». Jag använder nu den termen, eftersom en kollega till mig helt nyligen i en debatt blev åthutad för att han sade, att utskottet beslutat avslå motionerna. Jag använder alltså nu den riktiga termen. Men det betyder precis samma sak!

Jag kan själv inte presentera några ytterligare motiv, och därför får jag, herr talman, nöja mig med att yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande i dess helhet.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Herr Einar Eriksson och jag tycks vara ense i det mesta, dock inte i själva klämman — där skiljer det sig avsevärt.

Vi är kanske ense om att sparandet inte bara är en skattefråga, utan beror på det ekonomiska klimat som råder. I motsats till herr Einar Eriksson menar jag emellertid, att man kan åstadkomma ett ganska väsentligt ökat sparande genom sparstimulerande åtgärder. Jag skulle vilja slå herr Einar Eriksson i huvudet med bevillningsutskottets eget betänkande, som han själv skrivit under. Där talas om att särskilt sparandet i sparbankerna har ökat 1966 — det står på sidan 15, herr Einar Eriksson. Sedan kommer det: »Det positiva resultatet torde till stor del bero på de initiativ till sparstimulerande åtgärder som hittills vidtagits av statsmakterna och sparinstitutet.» Vad re-

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

servanterna åsyftar är att utvidga dessa sparstimulerande åtgärder.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till reservationerna.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! När jag hörde herr Einar Eriksson tala — framför allt under första hälften av hans anförande — väntade jag, att han skulle yrka bifall till reservationerna.

Men säg mig den sällhet som varar beständigt — ett citat, som herr Einar Eriksson såsom uppsaliensare bör känna till. Det blev alltså inget bifallsyrkande, utan herr Einar Eriksson började klappa på oss med åtskilliga beskyllningar. Låt mig bara, utan att ta upp någon debatt om vad som hände när det var fråga om att införa ATP, dock säga, att den linje som folkpartiet företrädde i ATP-frågan *inte* var negativ till kapitalbildning. Vi förordade ett system, som skulle ha givit en minst lika stor och åtminstone under den första perioden större kapitalbildning än den som har skett. Det bör vara någon måtta med överdrifterna!

Sedan är det klart, att skälen till ett sparande inte behöver vara att man skall få vissa skattelättnader; naturligtvis har herr Einar Eriksson rätt i detta. Det har heller ingen bestritt. Men det är ju stimulansen till ytterligare ansträngningar som kan öka sparandet, och vi tycker att den stimulansen är be-
tjänt av att man överväger olika vägar och medel. Det är i det avseendet som utskottet nu såsom tidigare säger nej till de olika uppslag som har framlagts.

Herr Einar Eriksson säger, att han inte är säker på att dessa uppslag skulle verka. Ja, men det vet han inte. Den enes uppfattning kan vara lika god som den andres. Men som situationen är tycker jag nog att man borde pröva *alla* uppslag.

Herr Einar Eriksson framhåller att dessa problem skall lösas av dem som bär ansvaret för den ekonomiska poli-

tiken här i landet. Låt mig då säga, att den situation som vi nu befinner oss i inte gör att jag har så särskilt stort förtroende för dem som har burit ansvaret för landets ekonomiska politik.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag måste ha uttryckt mig litet illa, om jag bibringat herr Jacobsson den uppfattningen att jag underskattar banksparandets betydelse. Det gör jag ingalunda, men jag sade att hur väl banksparandet än bör uppmuntras, så kan man inte betala vilket pris som helst för att öka det. Förhåller det sig så som utredningen kunde konstatera 1961, att man löper risken av att premieringskostnaden blir större än effekten på sparandet, så anser jag priset vara alldeles för högt.

Herr Lundström tyckte att jag började med en motivering, som borde ha lett fram till ett yrkande om bifall till reservationerna. Det är möjligt, eftersom vi ju är tämligen överens om att vi behöver en ökad kapitalbildning i det här landet för att tillfredsställa våra ambitioner i olika avseenden. Men herr Lundström erkände ju själv, att det här inte är fråga om någon ökning av kapitalbildningen annat än möjligen i fråga om de marginaleffekter man kan åstadkomma. Det stora sparandet måste ske på andra vägar. Och visst skall väl den angelägenheten skötas av dem som bär ansvaret för den ekonomiska politiken, men det är något som herr Lundström vid våra överläggningar gång efter annan försöker underskatta.

Jag citerade förut ett uttalande av AP-chefen Lennart Dahlström. Vid samma tillfälle talade en annan bankman, som man inte kan beskylla för att fara land och rike kring och bedriva socialdemokratisk propaganda. Han riktade sig till kommunerna och sade så här: »Många kommuner anser sig troligen missgynnade i bostadsfördelningen, men det är väl oundvikligt eftersom den

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

totala kakan har måst bantas ner på grund av att samhällets resurser inte räcker för att tillfredsställa alla önskemål. Vi bygger emellertid mer lägenheter, mer bostäder, mer vägar och mer sjukhus per invånare i det här landet än i något annat demokratiskt land.»

Den sista meningen är just ett uttalande av det slag som brukar kallas »socialdemokratisk skrytpropaganda». Det citerade uttalandet måste grundas på att vi har ett kreditutbud som är så stort, att vi har kunnat genomföra de uppräknade investeringarna, något som främjats genom dem som har ansvaret för den ekonomiska politiken.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner rörande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan komme att framställas *först* särskilt beträffande punkten 1, *därefter* särskilt angående punkten 2 såvitt avsåge bostadssparande, utbildningssparande och vissa ändringar i kommunalskattelagen, *vidare* särskilt rörande punkten 2 i vad gällde försäljning av obligationer ävensom *ytterligare* särskilt avseende punkten 2 i vad anginge premiering av visst personligt sparande m. m. samt punkterna 3—5.

På gjord proposition bifölls utskottets i *punkten 1* gjorda hemställan.

I fråga om *punkten 2 såvitt avsåge bostadssparande, utbildningssparande och vissa ändringar i kommunalskattelagen* gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet härutinnan hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 37 punkten 2 såvitt avser bostadssparande, utbildningssparande och vissa ändringar i kommunalskattelagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 105;

Nej — 26.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde *punkten 2 såvitt anginge försäljning av obligationer*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Ang. åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 37 punkten 2 såvitt avser försäljning av obligationer, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 62.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande punkten 2 såvitt gällde premiering av visst personligt sparande m. m. samt punkterna 3—5, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet i denna del hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter

given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 37 punkten 2 såvitt avser premiering av visst personligt sparande m. m. samt punkterna 3—5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 63.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 41, i anledning av väckta motioner rörande befrielse från bensinskatt och differentiering av skatt på bensen och olja, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av motioner om pension åt vissa f. d. tjänstemän hos riksdagen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med

förslag till förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), jämte i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om en allmän grupplivförsäkring m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 44, i anledning av väckta motioner om en allmän grupplivförsäkring m. m.

Andra lagutskottet hade behandlat fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 176, av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Sörenson*, samt II: 217, av herr *Hamrin* i Kalmar och herr *Jönsson* i Ingemarsgården, om utredning angående en allmän försäkring för begravningshjälp; samt

2) de likalydande motionerna I: 234, av herr *Kristiansson*, *Axel*, och fru *Olsson*, *Elvy*, samt II: 297, av herr *Johansson* i Skärstad och herr *Lindberg*, om en allmän grupplivförsäkring.

I motionerna I: 176 och II: 217 hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla att den år 1956 begärda utredningen om en allmän försäkring för begravningshjälp måtte fullföljas.

I motionerna I: 234 och II: 297 hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående införande av ett allmänt försäkringsskydd liknande det som i form av grupplivförsäkring genom kollektivavtal tillförsäkrats vissa grupper på arbetsmarknaden.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

1) att motionerna I: 234 och II: 297 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att riksdagen, med bifall till motionerna I: 176 och II: 217, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en

Om en allmän grupplivförsäkring m. m. utredning rörande allmän försäkring för begravningshjälp.

Reservationer hade avgivits

I, vid utskottets hemställan under 1, av herrar *Eric Carlsson*, *Erik Filip Petersson*, *Wirtén*, *Jönsson* i Ingemarsgården, *Johansson* i Skärstad och *Jonsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen i anledning av motionerna I: 234 och II: 297 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en kartläggning av behovet av ökat skydd genom grupplivförsäkring samt om en utredning avseende möjligheterna att införa ett allmänt försäkringsskydd liknande det som i form av grupplivförsäkring genom kollektivavtal tillförsäkrats vissa grupper på arbetsmarknaden, samt

b) att motionerna I: 234 och II: 297, i den mån de icke besvarats genom vad reservanterna under a) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II, vid utskottets hemställan under 2, av herrar *Hübinette* och *Ringaby*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att motionerna I: 176 och II: 217 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Jag tar till orda i denna fråga i egenskap av motionär bakom motionsparet I: 234 och II: 297. I den egenskapen vill jag säga något om bakgrunden till motionsyrkandena.

Även om den nuvarande grupplivförsäkringen — såväl i form av tjänstegrupplivförsäkring som i andra former — omspannar en mycket stor del av de människor som är i behov av ett försäkringsskydd täcker den ändå inte hela fältet. Det finns åtskilliga människor med försörjningsbörda, som är i behov

Om en allmän grupplivförsäkring m. m.

av ett efterlevandeskydd men som inte kan komma i åtnjutande av en sådan billig försäkring.

Från dessa utgångspunkter har jag ställt mig frågan huruvida inte grupplivförsäkringen, som ju har accepterats som något utav grundskydd, skulle kunna inordnas i den allmänna försäkringen. Vi har en samordning mellan sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen. Det bör också vara möjligt att infoga grupplivförsäkringen i detta sammanhang. Såvitt jag kan förstå skulle det ur administrativ synpunkt vara mycket enkelt, och jag kan inte tänka mig annat än att kostnaderna också skulle kunna hållas på samma nivå som för närvarande; åtskilligt talar för att de borde kunna bli lägre.

När motionerna behandlades i utskottet anfördes det att den nuvarande grupplivförsäkringen med dess olika varianter ju täcker in det stora flertalet av behövande. Det finns därför ingen anledning att vidtaga någon ändring. Utskottet är tillfreds med förhållandena sådana de är. Detta är mycket kortfattat vad utskottet har sagt.

Till de minoriteter, som inte kan inrymmas i systemet, hör såvitt jag kan förstå främst hemarbetande kvinnor — även om någon kanske invänder att det är en kategori för sig — men vi har också de ensamstående mödrarna och de yrkesverksamma människor som inte tillhör ett kollektiv av den storleksordningen, att de har möjlighet att tillhöra denna försäkringsform. Utskottet menar tydligen att det allmänna inte behöver ta hänsyn till dessa i detta försäkrings-sammanhang.

Till utskottets utlåtande har fogats en reservation, som i stort sett tar upp de här åberopade motionernas förslag. I reservationen begärs dels en kartläggning beträffande de brister, som vidlåder det nuvarande systemet, och dels en utredning om hur en kollektiv försäkring på detta område skulle gestalta sig.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen I.

Herr HÜBINETTE (h):

Herr talman! Vid sitt ställningstagande till frågan om allmän begravningshjälp, punkten 2 i föreliggande utlåtande från andra lagutskottet, har utskottsmajoriteten grundat sitt resonemang på den 1956 av riksdagen gjorda hemställan om en utredning om en allmän dödsfallsförsäkring. Man tyckte då, att de förefintliga formerna för begravningshjälp var otillräckliga och att detta därför vore en angelägen reform.

Under de år som gått sedan år 1956 har emellertid en betydande utveckling ägt rum på försäkringsområdet. Vi har under denna tid fått tjänstegrupplivförsäkringar och ordinära grupplivförsäkringar, till vilka de allra flesta vuxna i samhället kan bli anslutna. Detta tycker jag att jag även kan påpeka för herr Axel Kristiansson, även om denne speciellt berörde det första avsnittet av utskottets utlåtande. Dessa grupplivförsäkringar är under ständig tillväxt, och det är möjligt för praktiskt taget varje samhällsmedborgare att ansluta sig till något sådant kollektiv.

Det finns vidare individuella livförsäkringar. I båda dessa fall är försäkringsbeloppen avvägda på ett sådant sätt, att de vid sidan av efterlevandeskyddet även skall kunna täcka begravningskostnaderna. Detta kommer tydligen till uttryck bl. a. i makeförsäkringarna, där en del av försäkringsbeloppet utgår som begravningshjälp.

Utöver vad olika slag av försäkringar kan ge i form av såväl efterlevandeskydd som begravningshjälp bör man i denna diskussion beakta de möjligheter, som gällande sociallagstiftning erbjuder för att i förekommande fall täcka begravningskostnaderna. Dess bättre ställer sig människor numera inte på samma sätt tveksamma inför att vända sig till det allmänna för att

få hjälp i vissa sammanhang. Den gamla fattigvården var tidigare ett rätt skynke för folk, och många skämdes för att anlita den.

Nu mera tycker man sig såsom skattebetalare ha vissa krav på samhället, och detta är något som hör dit. Ingen behöver tro, att folk skulle hesitera för att i särskilt besvärande fall vända sig till det allmänna för att få vissa kostnader täckta i samband med begravning.

Jag har dessutom svårt att frigöra mig från tanken på att en uniform begravning kunde införas, varvid de företag som ägnar sig åt dessa angelägenheter tillhandahåller en utrustning och ett ceremoniel i standard upp till summan av försäkringsutfallet.

Kostnaden var det väl meningen att en utredning skulle se på, men så mycket kan man väl rent allmänt säga genast att det rör sig om stora summor. Det finns sannerligen angelägnare reformer i samhället i dag. Vi har för inte länge sedan haft en u-hjälpsdebatt i riksdagen. Hur skall man kunna tänka sig att någonsin frigöra pengar för en ordentlig u-landshjälp, när man skall mjölka ut varje uns som går att få för egna sociala reformer och för ett bättre utgångsläge rent personligt? Det går helt enkelt inte att samordna, utan här måste man avstå från någonting, om man skall tänka sig att i fortsättningen hjälpa u-länderna på ett effektivare sätt.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till reservation II vid detta utlåtande.

När det gäller det utlåtandets första avsnitt, frågan om den allmänna grupplivförsäkringen, vill jag bara hänvisa till vad utskottet säger och vad jag också här har framhållit, att grupplivförsäkringen är under ständig utbyggnad. I dag har praktiskt taget varje människa som vill möjlighet att komma med i en grupplivförsäkring. När herr Axel Kristiansson talar om hemmafruarna vill jag påminna om den

Om en allmän grupplivförsäkring m. m. makeförsäkring som man kan få och där det utges, som jag nyss sade, hjälp vid begravning. Om man tar det här litet lugnt är jag säker på att grupplivförsäkringen kommer att utbyggas ytterligare. Andra lagutskottet har sagt att man kan ytterligare propagera för försäkringen och tänka sig att försäkringsanstalterna intensifierar sin propaganda. Då tror jag att man får fältet ganska väl täckt så småningom.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Andra lagutskottet har vid sin behandling av det av herr Axel Kristiansson nämnda motionsparet i mycket stor utsträckning fallit tillbaka på vad som sagts vid tidigare tillfällen, då liknande yrkanden har ställts och behandlats i riksdagen.

Motionärerna har nu lärt sig så mycket, att de inte uteslutande motiverat sitt yrkande med att exempelvis hemmafruarna inte har något skydd från grupplivförsäkringen och därför borde tillförsäkras ett sådant. Det är ju faktiskt så, att fruarna har skydd eftersom grupplivförsäkringen ger ett efterlevandeskydd åt hustrun och barn under 17 år. De får del av grupplivförsäkringens förmåner. Det förhållandet att ingenting utbetalades om hustrun dog har beaktats i den största av försäkringsinrättningarna, AFA, på det sättet, att det numera utbetalas begravningshjälp om hustrun dör och halvt barntillägg om det finns efterlevande barn. Den stora försäkring som arbetsmarknadens parter har startat ger alltså ett visst skydd även vid hustrus bortgång.

Även den frivilliga grupplivförsäkringen har ju vuxit under åren sedan vi första gången behandlade frågan om grupplivförsäkring. Inte mindre än 1 800 000 personer är grupplivförsäkrade i de privata företag som driver sådan försäkring. Själva namnet säger, att det måste vara en *grupp* som för-

Om en allmän grupplivförsäkring m. m.

säkras. Det skall vara en grupp som har sådan sammansättning att avgifterna kan uppbäras och betalas in kollektivt — detta för att minska kostnaderna för försäkringen.

Såvitt utskottet kan förstå föreligger det inga särskilt stora anspråk på gruppens sammansättning. Det behöver inte vara en yrkesgrupp, en kår eller någonting sådant, utan varje företag som kan organisera en grupp av tillräcklig storlek har också möjlighet att teckna en frivillig försäkring. Avgifterna inkasseras av någon som har hand om skötseln av den grupp som har tecknat försäkringen. Jag är inte alldeles säker på att detta är ett sådant ändamål som är lämpligt att föra in under en obligatorisk försäkring.

Försäkringsbeloppet är för närvarande 31 000 kronor i den stora för arbetsmarknaden gällande grupplivförsäkringen. De frivilliga försäkringarna är till övervägande del av betydligt lägre storlek i fråga om ersättningen, och ofta utgår de också såsom tillägg till den grupplivförsäkring som gäller på grund av anställning. Det finns emellertid möjligheter att teckna en sådan försäkring.

Jag kan inte komma till någon annan uppfattning än att just tillkomsten av denna försäkringsform har smittat ifrån sig från det stora, på arbetsmarknaden träffade avtalet om sådan försäkring ut till mindre grupper, som tecknat frivilliga sådana i olika försäkringsföretag. Man har funnit fördelen i den låga kostnaden, och den låga kostnaden hör samman med att det är en riskförsäkring som upphör när vederbörande överskrider den i avtalet överenskomna åldern, i regel 67 år. Efter 67 års ålder utgår ingenting, annat än i vissa undantagsfall, då ett lägre belopp kan utgå i form av begravningshjälp.

Herr talman! I fråga om detta motionspar är utskottet övertygat om att det är lämpligare att fortsätta med den frivilliga försäkringsformen. Den obli-

gatoriska är inte lämplig. Jag hemställer alltså om bifall till utskottets hemställan i denna del.

När det gäller det andra motionsparet, som stöds i reservation II — i det första fallet var det reservation I — ligger det något annorlunda till. Här har riksdagen 1956 uttalat sig för en utredning i fråga om en allmän begravningshjälpförsäkring, och alldeles säkert hörde det yrkandet och det beslutet samman med att sjukförsäkringen före den obligatoriska försäkringens ikraftträdande 1955 i mycket stor utsträckning meddelade begravningshjälp — visserligen till mycket små belopp, men ändå ganska vanligt. Jag förmodar att detta var bakgrunden till beslutet om en utredning om en allmän begravningshjälpförsäkring.

Det har nu legat några år i en skrivbordslåda i kanslihuset — inom vilket departement det har legat vet jag inte — för att så småningom överlämnas till yrkesskadeutredningen för beaktande. Denna har sin plikt likmätigt betraktat hela frågan som ett ärende, som tydligen inte hörde samman med något annat än yrkesskade försäkringen. Eftersom man inte har mer än cirka 500 dödsfall om året genom yrkesskada, har man antagligen tyckt att det var för litet att över huvud taget ägna något intresse åt.

Jag tror att utskottet tycker, att detta är en felaktig behandling av en fråga som ju riksdagen ändå velat ha en utredning om. Även om utredningen sedermera skulle utmynna i att den med hänsyn till utvecklingen i övrigt inte borde föranleda någon åtgärd, har det ändå varit en artighet att svara på riksdagens skrivelse i ämnet.

Man kan inte, herr Hübnette, sammanföra den stora utredningen om grupplivförsäkringen och önskemålet om en allmän begravningshjälpförsäkring, ty de täcker inte varandra. Grupplivförsäkringen täcker ju begravningskostnaderna endast under förutsättning att vederbörande avlider innan försäk-

ringen har upphört, och försäkringen upphör ju regelmässigt vid 67 års ålder. Därefter utgår ingen begravningshjälp genom grupplivförsäkringen, och detta betyder att ett mycket stort antal medborgare saknar det skydd vilket enligt motionärernas mening bör finnas både för dem som under hela sin livstid saknar grupplivförsäkring och för dem som är grupplivförsäkrade men för vilka skyddet upphör i och med att de uppnår 67 års ålder. Det är därför som utskottet funnit sig böra tillstyrka ifrågavarande motionspar, i vilket yrkandet inte innebär någonting annat än att man skall göra allvar av den hemställan om utredning av frågan som gjordes av riksdagen för något mer än tio år sedan.

Med hänsyn härtill, herr talman, yrkar jag även i detta avseende avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Jag vill först till herr Hübnette, för den händelse hans uttalande var riktat mot mig, säga att jag inte någonsin vare sig i motionen eller i mitt anförande har talat om någon standardbegravning eller om någon begravningshjälp — detta har berörts i den andra motionen.

Jag vill också beträffande rädslan för de höga kostnaderna säga att om det är på det sätt som har sagts nu senast av utskottets ordförande, att de försäkringar som finns sammantaget täcker nästan hela fältet, kan det rimligen inte bli fråga om någon större kostnadsökning. Det är alldeles givet att det inte kan bli någon dubbling av utgifterna enär den ena försäkringsformen skall ersätta den andra. Det är väl sannolikt att en försäkring som är enhetlig över hela linjen skulle bli billigare. Jag tycker nog att här borde ske en samordning över hela fältet.

Utskottets ordförande anför att det finns möjligheter för också mycket små

Om en allmän grupplivförsäkring m. m. kollektiv att bli anslutna till grupplivförsäkringen, och det äger nog sin riktighet. Men alla tal är ju här relativa, och förutsättningen är också som regel en viss procentuell anslutning i varje kollektiv, vilket innebär att det ibland kan bli på det sättet att de, som vill ha detta försäkringsskydd och som följaktligen behöver det, inte kan få det.

Vidare gäller det frågan om det var lämpligt att samordna denna försäkringsform med det övriga socialförsäkringsskyddet. Herr förste vice talmanen var inne på den linjen att detta inte var lämpligt. Jag måste nog säga att det är klart att man kan resonera på det sättet om många av de sociala lagstiftningarna. Det kan sägas att man, eftersom det och det är normerande för den huvudsakliga delen på det och det fältet, inte behöver ha någon lagstiftning. Vi skulle kunna följa det resonemanget när det gäller semestertidens längd och säga, att vi, eftersom det stora flertalet av de anställda har fyra veckors semester, inte behöver lagstifta om detta, eftersom alla följaktligen får denna semestertid. Samma resonemang skulle kunna föras om arbetstidslagen i vårt land, nämligen att eftersom den övervägande delen genom fackliga överenskommelser har fått fastställt en viss arbetstid, kommer detta också att bli normerande för övriga arbetstagare. Man har emellertid avisat dylika propåer med argumentet att det inte kan finnas någon garanti för att alla kommer i åtnjutande av dessa förmåner. Jag vill nog hävda att det finns anledning att föra ungefär samma resonemang när det gäller det här efterlevandeskyddet.

Herr HÜBINETTE (h):

Herr talman! Jag har en stark känsla av att herr förste vice talmannen Strand delar reservanternas uppfattning i den punkt som gäller begravningsförsäkringen. Jag förstår också att han är tvungen att rycka ut till sina rege-

Om en allmän grupplivförsäkring m. m.

ringskollegers försvar, när de har låtit den utredningsbegäran som riksdagen framställde för tio till elva år sedan ligga i någon skrivbordslåda, som han själv säger. Han måste naturligtvis släta över den fadäsen och ansluta sig till detta utredningskrav. Jag anser ändå, herr talman, att herr Strand har så goda insikter och så stort kunnande i allt som gäller socialförsäkringar, att han borde veta att det under denna tid har hänt så mycket att det som avsågs 1956 nu är överspelat. Därför skulle man kunna stryka ett streck över alltsammans, även om Kungl. Maj:t har varit försumlig.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag kan inte hålla med herr Hübinette i mer än ett enda avseende, nämligen att det är skillnad på förhållandena år 1956 och dem som råder i dag. Så långt är vi överens. Jag kan inte förstå vad herr Hübinette menar med att jag försvarade regeringsledamöterna i mitt anförande. Är det ett försvar då jag säger att jag tycker att de skall fullfölja riksdagens hemställan för tio år sedan att utreda frågan om begravningshjälp? Är det inte i stället att tala om för dem att de har underlåtit att göra någonting som de rätteligen borde ha verkställt för länge sedan?

Jag vet inte om herr Axel Kristiansson gör riktiga jämförelser när han vandrar ut på fältet för att få någonting att hålla i för sin hemställan om utredning angående grupplivförsäkring. Han frågar bl. a. vad vi skall ha en arbetstidslagstiftning till, om alla människor ändå får den arbetstid som är normerande. Jo, herr Kristiansson, lagen gäller bara för vissa människor. Övriga har genom frivilliga överenskommelser fått exakt samma förmåner. Det stöder egentligen min uppfattning att grupplivförsäkringen — i den form den nu förekommer, nämligen på frivillig bas,

och med så stor genomslagskraft som den har — kommer alla som vill ha en försäkring att få om de bara ger sig till tåls.

Vad jag har vänt mig emot är att de som redan har grupplivförsäkring genom träffade avtal, d. v. s. samtliga de tre stora grupperna av anställda, inte vill ha den överenskommelsen avlöst av en allmän grupplivförsäkring. Oavsett på vilket sätt en sådan skall finansieras vill de ha kvar den förmån de har uppnått genom sina förhandlingar.

Jag tror att utskottet gav uttryck åt meningen att man inte rimligen kunde lagstifta och begränsa lagstiftningen uteslutande till dem som inte har träffat frivilliga överenskommelser om grupplivförsäkring. De skulle då tvingas till det genom en lagstiftning. Förhållandet är faktiskt det att de flesta som har intresse av grupplivförsäkring kan också teckna en sådan, även om kostnaderna helt naturligt blir något högre om gruppen är liten. De kan säkert inte nå ner till den nivå som gäller inom AFA, där man för den ganska omfattande försäkringen ju har mycket låga premier. Men det är å andra sidan inte alldeles säkert att alla de som står utanför eftersträvar en grupplivförsäkring på 31 000 kronor. De kanske nöjer sig med ett något lägre belopp om de tecknar frivillig försäkring, och då blir också kostnaderna lägre.

Eftersom de stora grupperna vänder sig mot tanken att man skall göra om den försäkring som de redan lyckats skapa på sitt område, anser jag det inte lämpligt att ta upp ett resonemang om att lagstifta för de övriga.

Herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp):

Herr talman! Det senaste inlägget av utskottets ordförande innebar ju ett erkännande av att det finns vissa grupper, även om de är små, som inte har möjlighet att teckna grupplivförsäkring. De får teckna en enskild försäkring, och den blir dyrare. Herr Strands re-

sonemang går emellertid ut på att man, eftersom de stora grupper som nu har denna förmån inte själva vill ha någon ändring, bör låta det hela bero. Frågeställningen här är då om det ändå inte bör vara samhällets sak att se till att alla kan komma i den förmånsställning som så att säga är vedertagen i dag — ty det kan man säga att grupplivförsäkringen är — d. v. s. få samma villkor till samma kostnad.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Eric Carlsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kristiansson, Axel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 44 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Eric Carlsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Om en allmän grupplivförsäkring m. m.

Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kristiansson Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 36.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende punkten 2 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den av herrar *Hübinette* och *Ringaby* vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hübinette* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 44 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herrar *Hübinette* och *Ringaby* vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hübinette* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och

Ang. ungdomsvården

befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 107;

Nej — 25.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. ungdomsvården

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 25, i anledning av motioner angående ungdomsvården.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 240, av herrar *Bengtson* och *Dahlén*, samt II: 318, av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om

1. utredning rörande ungdomsvårdsskolornas och familjevårdens ställning med beaktande av vad som angivits i motionerna,

2. att försöksverksamhet måtte komma till stånd med utplacering i elevernas egna hem beträffande sådan placering för vård utom skola, som nämnts i 66 § barnavårdslagen,

3. förslag — i avvaktan på slutliga förslag från utredningen om barnavårdslagen — om en provisorisk reform beträffande offentligt biträde i barnavårdsärende, innebärande att möjligheter skapades att förordna biträde som arvoderades med offentliga medel,

4. förslag om regler för ersättning till kommunerna för familjevård som föreginge ungdomsvårdsskoleplaceringar, samt

5. förslag om inrättande av ett organ för behandlingsforskning vid kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet från och med den 1 juli 1968.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 240 och II: 318 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits av herr *Nyman*, fru *Elvy Olsson*, fru *Hamrin-Thorell* samt herrar *Svanström*, *Hamrin* i Kalmar, *Rimås*, *Johansson* i Växjö och *Johansson* i Skärstad, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 240 och II: 318 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om

förslag — i avvaktan på slutliga förslag från utredningen om barnavårdslagen — om en provisorisk reform beträffande offentligt biträde i barnavårdsärende, innebärande att möjligheter skapades att förordna biträde som arvoderades med offentliga medel,

förslag om regler för ersättning till kommunerna för familjevård som föreginge ungdomsvårdsskoleplaceringar, samt

förslag om inrättande av ett organ för behandlingsforskning vid kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet från och med den 1 juli 1968.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! I detta utlåtande nr 25 från allmänna beredningsutskottet tas upp frågan om vården av missanpassad ungdom med anledning av yrkanden i motionerna I: 240 och II: 318, väckta av centerpartiet och folkpartiet.

Socialstyrelsen har lämnat ett omfattande och sakligt utlåtande som på flera punkter delar motionärernas uppfattning, även om inte yrkandena i motionerna kan tillstyrkas mer än möjligen då det gäller behandlingsforskning. Starka skäl har också anförts emot vissa yrkanden. Utskottet har därför enats om att avslå motionernas två första yrkanden, nämligen då det gäller utredning om ungdomsvårdsskolornas och familjevårdens ställning bland annat genom att stärka ungdomsvårdsskolornas lokala anknytning till annan huvudman än staten, t. ex. länsorgan eller lands-

Ang. ungdomsvården

ting. Starka skäl talar både för och emot men mest emot ett ändrat huvudmannaskap, åtminstone för närvarande.

Den andra punkten gäller en försöksverksamhet med utplacering av eleverna i deras egna hem. Socialstyrelsen tycker att det nog kan vara lämpligt i enstaka fall, men därför krävs en lagändring. Frågan har tidigare hänvisats till en översyn av barnavårdslagen som riksdagen hemställt om och som därför bör avvaktas.

Så långt har vi alltså varit överens i utskottet. Med anledning av utskottets behandling av övriga tre motionsyrkanden föreligger en reservation.

Motionärernas tredje förslag gäller en provisorisk reform beträffande offentligt biträde i barnavårdsärenden etc. Enligt barnavårdslagens § 20 har, som det heter, »den ärendet rör» rätt att anlita biträde när han hörs av barnavårdsnämnd eller företrädare för denna. Kostnaderna får bäras av den enskilde. Motionärerna finner det mycket otillfredsställande att frihetsberövande skall kunna ske utan att den som berövas sin frihet får tillfälle att föra sin talan under former som garanterar en elementär rättstrygghet. Det vore därför lämpligt att man provisoriskt kunde införa ett system med förordnande av offentligt biträde. Utredningen om barnavårdslagen borde beakta detta problem på längre sikt, anser motionärerna och även reservanterna.

Socialstyrelsen delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av ett system med förordnande av offentligt biträde åt enskild i barnavårdsärende. Styrelsen anser att frågan synes böra behandlas i samband med den allmänna översynen av barnavårdslagen. Detta är också utskottets mening. Utskottet hänvisar även till besvärssakkunnigas slutbetänkande med förslag till lag om förvaltningsförfarande, där kostnadsfrågan ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare påpekar utskottet möjligheten att erhålla hjälp via rätts hjälpsanstalterna. Reservanterna framhåller däremot att

en provisorisk, begränsad reform av den art som motionärerna föreslagit inte behöver försvåra eller förhala lösningen av den större frågan om ersättning för kostnader och rätt till offentligt biträde i förvaltningsprocessen i allmänhet.

Den fjärde frågan gäller regler för ersättning till kommunerna för familjevård som föregår ungdomsvårdsskolplaceringar. Det är en gammal fråga som har behandlats i riksdagen både 1965 och 1966. En annan av reservanterna kommer att närmare tala för reservationen på denna punkt. För egen del vill jag därför endast framhålla att delade meningar i allmänhet inte tycks råda om att familjevård kan vara att föredra framför institutionsvård för all ungdom som omhändertags av samhället för vård.

Av den missanpassade ungdomen tycks endast omkring en fjärdedel ha kunnat placeras i hem, och det blir för varje år allt svårare att få fram fosterhem. Det kan väl förklaras av att det inte alla gånger är så lätt att ta hand om den här ungdomen. Alla som har egna ungdomar vet hur det kan vara. Så mycket viktigare är det då att allt görs för att underlätta för myndigheterna att få fram lämpliga hem för missanpassade ungdomar, och vi anser att bidraget till fosterföräldrarna ändå betyder en hel del, även om vi naturligtvis är medvetna om att bidraget inte betyder allt. Det fordras ju ett ganska stort intresse och stor ansvarskänsla hos dem som åtar sig ett så svårt uppdrag.

För det femte har motionärerna föreslagit inrättande av ett organ för behandlingsforskning vid kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Det råder inga som helst delade meningar om behovet av behandlingsforskning när det gäller att komma underfund med hur ungdomen vid ungdomsvårdsskolorna bäst skall behandlas. En särskild utredning har även föreslagit att en sådan behand-

Ang. ungdomsvården

lingsforskning skall komma till stånd.

Frågan är var man skall inrätta ett organ för behandlingsforskning. Socialstyrelsen har liksom alla andra, tror jag, den uppfattningen att det inte är bra att skjuta på denna fråga. Vi borde nu få en lösning på problemet. Varför då inte knyta detta organ för behandlingsforskning till det kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet? Socialstyrelsen säger sig ha varit tveksam tidigare men är det inte nu längre. Jag har själv varit tveksam och har i utskottet framhållit att man kanske ändå måste överlämna till Kungl. Maj:ts prövning att avgöra var detta organ skall inrättas. Sedan jag har studerat handlingarna närmare tycker jag dock att det strängt taget inte råder någon oenighet om att denna forskning bör förläggas till kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Vi reservanter anser därför att man inte skall förhålla detta ärende längre. Låt oss besluta på denna punkt, där det ändå tycks råda så stor enighet.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Fru **OLSSON, ELVY**, (cp):

Herr talman! De motioner vi nu behandlar — I: 240 och II: 318 — tar ju upp ett mycket angeläget problem, nämligen ungdomsvården, ett område där det behövs betydligt ökade resurser och där det även är nödvändigt att vi snabbt får fram bättre vårdmöjligheter och bättre rehabiliteringsmöjligheter för den skadade ungdomen.

Herr Nyman har ju talat för reservanterna på de flesta punkter där vi har reserverat oss. Jag skall därför endast ta upp ett par frågor, först och främst statsbidraget till kommunerna för deras kostnader för den familjevård som föregår placering i ungdomsvårdsskola. Vi har tidigare här i riksdagen varit överens om familjevårdens stora värde, men meningarna är ju de-

lade om huruvida staten skall bidra med pengar som skall stimulera familjer att ta emot ungdomar. Dessa familjer tar på sig ett mycket stort ansvar och ett stort arbete. Det är då också rimligt att ersättningen blir någorlunda tillfredsställande.

Utskottet anser att kommunerna bör klara denna ersättning och att man ej behöver ha ett statsbidrag med specialdestination. Motionärerna och reservanterna anser dock att det just på detta område är så väsentligt att få till stånd en utökad familjevård, att vi i detta fall inte hyser några betänkligheter mot ett speciellt statsbidrag, trots att ett kommunalt skatteutjämningsbidrag nu har införts. Det är väsentligt för ungdomen att få vård och att vården inträder på ett tidigt stadium av missanpassningen så att ungdomen snabbare når en bättring.

Många gånger kanske det inte behövs någon vård på ungdomsvårdsskola. Med det nuvarande systemet skall kommunerna betala familjevården. Som vi vet finns det ju sparsamma kommuner, som kanske dröjer med familjevården av sparsamhetsskäl. Den unge får inte familjevård utan hamnar så småningom på ungdomsvårdsskola, där kommunen ju inte behöver betala någonting utan staten står för hela kostnaden.

Man måste då ställa sig frågan om vi handlar rätt härvidlag, först och främst med tanke på de unga som inte får vården på ett tidigt stadium, men även rent ekonomiskt med tanke på nuvarande system som innebär att staten inte betalar ut små bidrag till kommunerna i stimulerande syfte för att dessa skall ordna familjevården utan att staten i ett senare skede får ta på sig hela den stora kostnad som det blir fråga om vid placering av ungdomar på en ungdomsvårdsskola.

Jag skall också helt kort beröra ett annat problem, som gäller ungdomsskoleelevers placering i eget hem under tillsyn från skolan. Med nuvarande

lag är det ju omöjligt att placera den unge i det egna hemmet. Jag har klart för mig att det här i varje fall troligtvis rör sig om ett fåtal elever, men jag finner det ändå ganska upprörande att lagstiftningen är så stelbent att vi inte har möjlighet att placera ut ungdomar för vård i eget hem. Det är ju allmänt känt att ungdomsskolornas elever under den tuffa ytan ofta är mycket bundna vid sitt hem och sin familj.

Vi har inte avgivit någon reservation på denna punkt men hoppas att önskemålet skall beaktas vid översynen av barnavårdslagen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen av herr Nyman m. fl.

Herr HEDLUND (s):

Herr talman! Herr Nyman redogjorde på ett utmärkt sätt för det reella innehållet i föreliggande utskottsutlåtande, och jag har egentligen ingenting att tillägga beträffande de punkter i motionerna och utskottsutlåtandet där vi är eniga. Möjligen skulle det förtjäna påpekas att av den brett upplagda motionen om lösningen av ungdomsvårdsskolornas problem återstår två och en halv detaljfrågor, som man ansett det värt att offra en reservation på. Det är närmast dessa detaljfrågor som jag skall beröra och där jag skall ta upp litet grand av det som herr Nyman pläderade för.

Den första punkten där oenighet råder inom utskottet är huruvida man i dag skall beställa en provisorisk reform i fråga om möjligheterna att få offentligt biträde i barnavårdsärende, innebärande att sådant biträde skulle arvoderas av allmänna medel. Utskottsmajoriteten anser liksom motionärerna att detta är en angelägen fråga, men vi har inte funnit det skäligt att i dag bryta ut den ur dess sammanhang och lösa den provisoriskt, i synnerhet som det redan nu torde finnas möjligheter att kostnadsfritt erhålla stöd av juridisk sakkunskap genom att man vänder sig

Ang. ungdomsvården

till en rättshjälpsanstalt eller liknande. Socialstyrelsen har dessutom i sitt yttrande pekat på att detta inte bara är en fråga om kostnader och pengar utan kanske fastmera en fråga om tillgång på sådan juridisk expertis som är speciellt utbildad för och inriktad på barnavårdsärenden. Det bör kanske slutligen nämnas att riksdagen för kort tid sedan behandlade första lagutskottets utlåtande nr 21 angående ersättning åt enskild för kostnad i samband med förvaltningsförfarande. Där diskuterades möjligheterna för enskild part att få ersättning av allmänna medel för särskilda kostnader, och det påpekades att den frågan är föremål för bearbetning inom Kungl. Maj:ts kansli liksom att kostnadsfrågan när det gäller sådana ersättningar ägnas särskild uppmärksamhet i det arbetet.

Nästa punkt beträffande vilken det föreligger en reservation gäller frågan om ersättning till kommunerna för familjevård som föregår ungdomsvårdsskoleplaceringar. Under remissbehandlingen har socialstyrelsen hänvisat till vad de tre kommunförbunden har anfört i ett yttrande till 1966 års riksdag med anledning av då väckta motioner angående familjevård. Kommunförbunden anser att statsbidrag för detta ändamål väl egentligen saknar någon större ekonomisk betydelse. Det är ganska ringa belopp det rör sig om, och man anser att efter den utformning statsbidragsgivningen till kommunerna fick för något år sedan skall statsmakterna inte återgå till att ge specialdestinerade statsbidrag för olika ändamål. Förbunden anser därför att den form av bidragsgivning som riksdagen har valt är bättre. Socialstyrelsen säger att familjevården inte torde bli mindre använd därför att den medför kostnader för kommunerna. Det är möjligt att kostnaderna kan ha en viss betydelse för de minsta kommunerna, men i och med kommunsammanslagningarna avtar ju behovet av speciella stöd i dessa fall.

Ang. ungdomsvården

Den sista punkten i reservationen avser förslag om inrättande av ett organ för behandlingsforskning vid kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet fr. o. m. den 1 juli 1968.

Vi har varit helt eniga inom utskottet om att behandlingsforskningen är ett fält som måste ägnas mycket stor uppmärksamhet, och vi förväntar oss att någonting skall ske på detta område. Ett betänkande ligger hos Kungl. Maj:t angående behandlingsforskningen vid ungdomsvårdsskolorna. Under remissbehandlingen av detta betänkande har olika synpunkter framkommit beträffande frågan var denna forskning organisatoriskt skall förläggas. Socialstyrelsen har tidigare varit av den uppfattningen att det kanske inte är lämpligt att betrakta denna forskning på samma sätt som kriminologisk forskning, och styrelsen har värjt sig för tanken att förlägga denna del av forskning i vårt land till kriminalvetenskapliga institutet såsom behandlingsforskningskommittén föreslog.

I årets remissvar har emellertid socialstyrelsen vikit från den tidigare intagna ståndpunkten och säger sig nu kunna acceptera ett förläggande av behandlingsforskning för ungdomsvårdsskolornas behov till kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Eftersom numera enighet således råder på den punkten och eftersom ärendet ligger under Kungl. Maj:ts prövning har utskottet ansett att det kan förutsättas att frågan kommer att lösas mycket snart utan något särskilt initiativ från riksdagens sida. Med anledning därav har utskottets majoritet avvisat förslaget på denna punkt.

Fru Olsson har ju varit med vid behandlingen av detta ärende och har också visat ett mycket stort intresse för dessa frågor i andra sammanhang. Motionen är upplagd som ett mycket stort och rejält grepp om dessa svåra ungdomsvårdsfrågor. När hon nu från denna talarstol pläderade för hur dessa

problem skall lösas och angripas begränsade hon sig till att begära ett ökat statsbidrag till kommunerna för familjevård i de fall då ungdomar tas om hand i hem innan intagning sker på ungdomsvårdsskola. Det är i och för sig naturligtvis mycket lovvärt att denna verksamhet ökar i omfattning, och vi är inom utskottet eniga om att det är en mycket värdefull form av vård. Men vi tror inte att man kan lösa hela ungdomsvårdsproblemet i denna form.

Frågan om placering i eget hem av elever som är intagna på ungdomsvårdsskolor är mycket intressant och borde naturligtvis förtjäna att prövas. Det råder väl också enighet om detta i utskottet, och fru Olsson torde inte heller ha någon avvikande mening på denna punkt. Vi förutsätter emellertid att denna fråga löses i en annan ordning och att dessa synpunkter kommer att beaktas, så att möjligheterna att få till stånd en lagändring härvidlag undersökes.

Enligt nuvarande ordning måste vederbörande elev skrivas ut från ungdomsvårdsskolan för att kunna vårdas i det egna hemmet. Därigenom förlorar eleven det stöd skolan kan ge en försöksutskrivnen elev eller en elev som vårdas utom skolan i annat hem än det egna. Vi förutsätter att det kan ske en ändring på denna punkt, vilket skulle vara till gagn för ungdomsvården.

Herr talman! Med det som jag nu anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr andre vice talmannen.

Fru DIESEN (h):

Herr talman! Jag vill med några ord beröra den ställning som högerledamöterna intagit vid behandlingen av föreliggande utlåtande.

Den fråga som vi fäster den största vikten vid i detta ärende gäller inrättande av ett organ för behandlingsforskning. Från högerpartiets sida har under flera år väckts motioner här i riksdagen, i vilka man pekar på att den kriminologiska forskningen är eftersatt i vårt land. Ett annat ämne där forskningsområdet är ännu vidare är rätts-sociologin, beträffande vilken vi också har sackat efter i utvecklingen.

Högerpartiets motioner har bland annat syftat till utbyggande på längre sikt av den allsidiga kriminologiska forskningen och undervisningen jämte därmed sammanhängande problem rörande forskarrekryteringen. Forskning och behandling bör följas åt. Att satsa på forskning inte minst på det område, som detta utlåtande berör, torde vara väl använda pengar i dagens samhälle där vård har blivit allt dyrare.

Professor Sveri, som talat inför beredningsutskottet, nämnde därvid bland annat att forskningen inte bara bör inriktas på att leta efter orsaker utan också bör pröva olika medel för att därmed nå snabbare resultat. Det synes mig därför vara av största vikt att vi jämsides med arbetet vid ett vetenskapligt organ, t. ex. här i Stockholm, får möjligheter att bedriva behandlingsforskning vid våra ungdomsvårdsskolor. Jag tänker därvid på de skolor vid vilka det finns praktiska möjligheter att bedriva sådan forskning, såsom genom närheten till medicinsk och psykologisk expertis.

Man har till exempel nu äntligen kommit i gång med sådan verksamhet vid Råby yrkesskola i Lund, där man har etablerat samarbete med S:t Lars sjukhus och psykologiska institutet vid Lunds universitet.

Högerledamöterna i utskottet är alltså medvetna om nödvändigheten av forskning bland annat inom ungdomsvården. Men vi har ansett att utskottets skrivning på denna punkt är så klar och så uppfordrande att vi har kunnat

ansluta oss till den. Vi hoppas alltså att utskottet inte blir sviket i sin förhoppning att frågan skall lösas utan någon riksdagens åtgärd i dag.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr andre vice talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nyman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nyman* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 39.

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 26, i anledning av motioner angående ungdomsvården.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 662, av herr *Nils-Eric Gustafsson*, och II: 839, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*, hade yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning i syfte

a) att söka närmare klarlägga dagsituationen och uttröna orsakerna till dagens läge i ungdomsvärlden,

b) att pröva vad som kunde göras för en mer individualiserad vård av de redan missanpassade,

c) att söka finna vägar för en förebyggande ungdomsvård, varvid särskilt skulle beaktas, huruvida icke ett betonande av de kristna värdena skulle hava en positiv verkan.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 662 och II: 839 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits, utom av annan, av herr *Axel Kristiansson*, fru *Hultell*, herr *Nyman*, fru *Diesen* samt herrarna *Svanström*, *Dickson*, *Nordgren*, *Johansson* i Växjö och *Johansson* i Skärstad, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 662 och II: 839 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning för att söka finna vägar för en förebyggande ungdomsvård, varvid särskilt borde beaktas, huruvida icke ett betonande av de kristna värdena skulle hava en positiv verkan.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Vad det betyder för en ungdom som växt upp i en miljö, där föräldrar och kamrater omfattat en kristen livsåskådning som präglat hem- och kamratliv, kan vi ha skiftande personliga uppfattningar om, mycket beroende på hur vi själva upplevt en sådan miljö. För egen del har jag enbart goda erfarenheter.

Det är säkerligen ingen lätt uppgift att bedöma vad en miljö med kristet innehåll i dag kan betyda för vår ungdom som förebyggande ungdomsvård. Det är så många faktorer som inverkar och som motverkar resultatet. Allmänt kanske vi har den uppfattningen att de som fått uppleva en kristen miljö i ungdomsåren sedan har lättare i livet att omfatta och hålla fast vid en mer eller mindre genomtänkt livsåskådning som präglar beteendemönstret och underlättar anpassningen till samhällets krav. Det lär nog inte kunna motsägas att ett klart ställningstagande för t. ex. en kristen livsåskådning har ett gott inflytande på livsstil och karaktär. Men det finns också en uppfattning som ibland vill göra gällande att om det kristna inflytandet överdrives, kan det i vissa fall få en negativ effekt. Framför allt har det uppstått en reaktion mot ett alltför auktoritärt religiöst inflytande på i synnerhet ungdomen. Inte minst har frågan varit aktuell i samband med kristendomsundervisningen i våra skolor.

Man har också i riksdagen vid olika tillfällen ifrågasatt riktigheten av obligatoriskt deltagande i militärt korum, bordsbön på barnhem, morgonbön i skolorna o. s. v. För egen del kan jag förstå en sådan reaktion som uttryck för att en kristen uppfattning kunde påtvingas unga människor. Men jag tycker samtidigt att det vore orätt mot vår ungdom att undanhålla den värdet av en kristen påverkan på grund av tendenser i tiden att även underskatta de kristna värdenas betydelse för rätts-

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

medvetande, plikt känsla, en solidarisk inställning till lidande människor.

Det finns undersökningar som klart visat ett samband mellan det religiösa intresset och viljan att hjälpa andra människor, att känna ansvar för nästan. Förr gavs huvudimpulserna till livssyn och livsstil av treklängen hemmet, skolan, kyrkan. Både hem och kyrka har starkt reducerats som impulsgivare i dag. Vad har då kommit i stället?

Vi har alla i dag ett större ansvar än tidigare för vår ungdom, sedan den mer och mer frånhänts det kapital av religiöst-etiska värden som tidigare generationer fick i en kristen uppfostran. I motionerna I: 662 och II: 839 har frågor om situationen i den svenska ungdomsvärlden tagits upp till diskussion. Bl. a. har förslag ställts om att söka finna vägar för en förebyggande ungdomsvård, varvid särskilt skulle beaktas huruvida inte ett betonande av de kristna värdena skulle ha en positiv verkan.

Allmänna beredningsutskottet har då det gällt denna fråga haft besök i utskottet av docent Berndt Gustafsson som förestår religionssociologiska institutet här i Stockholm. Frågan gällde möjligheterna att utreda de religiösa värdenas betydelse för förebyggande ungdomsvård. I betänkandet »Religionens betydelse som samhällsfaktor» har denna frågeställning inte direkt berörts då det gäller ungdomen utan då det gäller de vuxna i allmänhet. Enligt vad jag uppfattade och sedan även fått bekräftat ansåg docent Berndt Gustafsson, att en begränsad undersökning i denna fråga i dag skulle ha större möjligheter att kunna genomföras än då nämnda undersökning var aktuell för ett antal år sedan. Utredningen skulle också kunna begränsas och metodiskt genomföras om medel ställdes till förfogande.

Utskottet fränkänner inte de kristna värdena positiv verkan och samband med ansvars- och pliktmedvetande. Det

tar inte heller ställning till en utredning, eftersom en sådan inte direkt yrkades i motionerna. En undersökning torde dock vara en förutsättning för att finna vägar för en förebyggande ungdomsvård, varvid särskilt skulle beaktas huruvida inte ett betonande av de kristna värdena har en positiv verkan som många av oss har en egen personlig erfarenhet av men som åtskilliga ifrågasätter. I en sådan situation vore det enligt vår uppfattning mycket värdefullt om vi kunde få en sociologisk undersökning på denna punkt, och det är vad som har yrkats i motionerna och i den reservation som har anslutits till detta utlåtande.

Herr talman! Jag tycker att mycket talar för värdet av en utredning, varför jag vill yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Gustafsson, Nils-Eric*, (cp).

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen infunnit sig och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **SÖRENSON** (fp):

Herr talman! Frågan om ungdomens ställning i vårt samhälle och dess hållning och beteende engagerar i hög grad var och en som tänker över innebörden av den utveckling vi som folk genomlever, liksom envar som känner ett ansvar för människan i det moderna samhället. Den som kommer ungdomsproblematiken in på livet — i en barnavårdsnämnd, i en domstol eller, om jag får använda uttrycket, i den moderna ungdomsprotesten i dess många skiftande dimensioner — känner sig ofta förvirrad och osäker, ibland rädd och stundom indignerad. Den motion som vi nu behandlar är väl ett tecken på oron. Man säger att ungdomsbrottsligheten tilltar, man talar om att stillöshet och respektlöshet för nödvändiga regler för ett gott umgänge i samhället

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

tycks bli allt vanligare. Och botemedlet? Jo, en utredning för att få bättre grund för effektiva samhällsåtgärder.

Tillåt mig, herr talman, att framföra några synpunkter i denna fråga! Jag skulle nästan tro att en del av dessa tankar av vissa idégrupper betraktas som kätterska.

Det finns två tendenser när vi diskuterar ungdomsfrågan i vårt land som jag finner vara riskabla. Den ena är den konservativa, tillbakablickande tendensen. Man säger: »Hårdare bandage, kärvare moral, strängare krav. Vi har varit för slappa — vi behöver hålla ungdomen i hårdare tyglar.» Om det gångna betydde ett eftersträvansvärt tillstånd i anständighetsavseende och allmänt moraliskt avseende, är jag personligen tveksam om. I varje fall är det klart att vi inte kan gå tillbaka i en samhällsutveckling. Drömmen om lyckoriket som var tror jag är falsk. Att längta tillbaka till ett tidigare samhällstillstånd, t. ex. när kyrkan hade en bred auktoritär ställning eller något liknande, är, tror jag personligen, dels sentimentalitet utan skapande energi i sig och utan beredskap att leva i nuet, dels en brist på verklig realism.

Jag är skeptisk mot den konservativa tendensen, men det finns en annan tendens som jag anser vara lika farlig. Det är det opersonliga i de samhällsåtgärder som vi rekommenderar. Analyser, utredningar, organisatoriska åtgärder av skilda slag — visst är alltsammans bra och riktigt och behövligt. Men jag tror att den stora risken är att vi flyr in i utredningar, vi organiserar fram resurser, vi kräver och ställer till förfogande utökad statligt stöd och anser att problemen därmed bör finna en lösning. Jag är tveksam om denna ordning. Jag är inte säker på att vi kan organisera fram lösningar. Jag tror att det föreligger en risk att vi flyr det verkliga ansvaret för en lösning av ungdomsproblemen. Ty vad är det fråga om? Jo, det är fråga om unga människor i vårt samhälle för vilka analysen, intellektet,

kunskapen och insikten icke är de dominerande och drivande krafterna, de livsformande krafterna. Val av livsvärden och personliga beteenden är i hög grad kollektivt bestämda — de bestäms av gruppen i vilken jag växer upp och av gänget till vilket jag hör. Drivkraften i livshållningen bland unga människor — jag tror bland oss alla — är i hög grad emotionellt, inte rationellt bestämd.

Herr Wallmark har redan tidigare i dag nämnt narkotikaproblemet. Det är här fråga om en starkt ökad inriktning på stimulantia bland unga människor. Här är det inte »kunskap» om farorna som är huvudproblemet för en effektiv profylax, även om den givetvis spelar en stor roll. Här är det i stället fråga om att vi i samhället på något sätt måste hitta in till ungdomens reaktioner inför det liv de unga har att leva. Det gäller för oss att kunna erbjuda de unga en sådan gemenskapsform, en sådan skall jag säga ny emotionell bundenhet, att det uppbyggande och icke det destruktiva tar välde hos dem. Det är någonting som måste växa inifrån, som måste slå rot där inne och sedan ta gestalt i den personliga livsformningen.

Det är självklart att vi behöver mer kunskap om hur ungdomens psyke i dag reagerar i den kultur de har att leva i. Men sedan vi vunnit denna kunskap och vidtagit våra samhällsåtgärder, så kvarstår den avgörande frågan: att få ungdomsgemenskaper av olika art att fungera i vårt samhälle. Då är det — om jag får använda uttrycket — fråga om »kött och blod», om människor, ungdomsledare, ungdomar, hem, lärare och kanske riksdagsmän, som är beredda till och villiga till liv i personlig gemenskap.

Ungdomsproblemet i vårt samhälle är väl till viss del en fråga om kunskap, organisation och statligt stöd, men till den avgörande delen är det en fråga om personligt liv. Då måste relationerna, åtgärderna, ha en personlig touche.

Jag har med dessa reflexioner velat

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

säga, att jag tror det är farligt att fly från de verkliga personliga livsfrågorna in i utredningar och riksdagsbeslut. Vi löser inte ungdomsproblemet på riksdagsplanet, möjligen kan vi hjälpa till att hyfsa ekvationen.

Är jag då negativ mot samhällsåtgärder? Nej, inte alls. Men jag tror att vi måste vara klara över dessa åtgärders begränsade räckvidd, både då det gäller stillöshet, etisk slapphet, alkoholproblem och narkotikaepidemier. Det är ytterst inte en fråga om att vi i riksdagen ställer tillräckligt med penningmedel till förfogande. Ytterst hänger det i stället på att det finns människor som är beredda att ta det personliga ansvaret och hjälpa unga människor till en ny livsrelation.

Motionärerna säger att kyrkan och hemmet inte längre ger de impulser till ett etiskt ansvarigt personligt liv som tidigare var fallet. Slutsats: samhällets ansvarsroll har ökat. Vad är att säga härom? Jag skulle tro att beskrivningen av hemmets och kyrkans minskade inflytande på unga människor är riktig. Men vad innebär det att samhället nu har en ökad roll i detta avseende? Man måste ställa sig frågan: Är det meningen att samhället skall tillhandahålla moraliska värderingar? Skall samhället söka vinna ungdomen för vissa moraliska värden, för en viss livshållning? Skall vi här i riksdagen tala om vad ungdomen skall tycka, tänka och känna? Det är ju på den punkten det verkligen bränns för närvarande i vår kulturdebatt. Det är just här som de starka livs-åskådningsmässiga brytningarna gör sig gällande. Det finns inte längre en enhetlig livssyn hos vårt folk. Hur skall då samhället kunna ta ansvar för livsstil och moraliska värderingar? Hur skall vi kunna nå fram till enhetlighet i det avseendet, när livssynen skiftar så markant som fallet är? Vi skattar ju friheten så högt, och vi vill i vår demokratiska ordning slå vakt om varje människas rätt att fritt få gestalta sitt liv.

När detta är sagt är det väl ändå alldeles uppenbart att utan en grundläggande gemensam värdegrund kan ingen stat, inget samhälle, inte heller vi här i Sverige leva tillsammans. Man talar om ett etiskt minimum. Jag tror att vi som samhälle bör söka detta i stället för att bekriega varandra. Vi bör se vad det kan finnas att enas om som grundläggande faktorer, när vi söker bygga ett sunt Ungdomssverige. Kanske kan vi enas om ungefär de här punkterna:

1) Livets okränkbarhet eller, med en annan formulering, den enskilda människans värde. Kan vi det är konsekvenserna långtgående.

2) Respekt för min medmänniskas personliga integritet. Min medmänniska är inte ett medel för min egen behovstillfredsställelse. Hon är inte till för att utnyttjas av mig. Hon är ett mål i sig själv som har rätt till all omsorg och all respekt.

3) Det liv vi skall leva skall vara ett liv i ansvarig gemenskap. Ett stort politiskt parti slår i dag fram ett nytt ord — solidaritet. Nej, ordet är inte nytt. Det är ett gammalt ord, och dess innebörd har formulerats olika i olika ske-den. För mycket länge sedan formulerades den ungefär på detta sätt: Det du vill att andra människor skall göra mot dig, det gör du klokt i att göra gentemot dem. Det är förunderligt vilken livskraft den formuleringen visat sig ha. Det ger oss anledning att fundera över om det inte ligger något existentiellt riktigt i detta sätt att möta livet som människor.

Motiven för ett sådant etiskt minimum kan vara av olika natur. Alltjämt finns en starkt kristen motivation i vårt folk. Det finns också, med större kraft nu än tidigare, en profanhumanistiskt grundad motivation. Eller det kan växa fram nya motivationer på nya grunder, som inte har vare sig kristen eller profanhumanistisk bakgrund. Men om grundhållningen, som den här har skisserats — säkerligen kan den formu-

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

leras bättre — borde vi kunna enas, och om den borde vi tala också här i riksdagen ibland.

Sedan beror det på samhället i vid mening — veckopress, dagliga tidningars kultursidor och »comics», TV med dess filmer och allmänna grundhållning, kyrkor och ideella sammanslutningar, politiska ungdomsorganisationer m. fl. — vad slutresultatet blir. Det är den hållning som samhället i denna breda mening intar som bestämmer vad slutresultatet blir.

Vi här i riksdagen kan i ganska ringa grad forma ungdomens etik. Vi kan ge hjälp till vidgad kunskap om ungdomens reaktioner, och vi kan stödja de enligt vårt bedömande positiva krafterna i samhället — och vi bör göra det. Men ytterst är det en fråga om de emotionella relationerna i Ungdomssverige, och de ligger mestadels utanför vår räckvidd.

Utredningar har vi gott om på alla livsområden, också när det gäller ungdomen. Här föreslås nu en ny utredning. Här föreligger förslag om att utreda de kristna värdenas roll i sammanhanget. När jag läste detta förslag var jag först väldigt skeptisk. Jag är mycket tveksam om möjligheten att utreda kristendomens eller andra etiska systems betydelse. Jag kan inte frigöra mig från den skepsisen. Nu har vi emellertid hört att en skicklig sociolog med intresse för de religiösa frågorna, docent Berndt Gustafsson, anser att det med de nya metoder som vuxit fram är möjligt att göra en viss kartläggning. Då har jag tänkt så här: Om detta sker, kanske samhällsdebatten därigenom skulle kunna berikas. En sådan utredning kanske skulle hjälpa oss till en riktigare värdering av den kristna trons inflytande på oss människor. Det är här inte fråga om ett ställningstagande för eller emot kristen tro eller — om man vidgar utredningen till att omfatta även andra värdesystem — att ta ställning för eller emot dessa system, utan det är fråga om en vidgad insikt. Det är

fråga om hjälp att komma bort från ofta mycket laddade emotionella tyckanden i ena eller andra riktningen. Det är fråga om att komma fram till en riktigare, på saklig grund vilande insikt.

Jag har tänkt: Låt oss göra ett försök! Om nu en framstående sociolog anser att en sådan utredning kan göras, kanske den kan bli av värde, den kanske kan hjälpa oss att resonera mer avspänt och att få en saklig grund som gör det möjligt för oss att bedöma de här frågorna.

Med den tolkning som jag här givit innebörden i reservationen yrkar jag, herr talman, bifall till den.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Under hela herr Sörensons mycket intressanta anförande väntade jag att det skulle utmynna i ett yrkande om avslag på reservationen. Hela hans argumentering tydde på en klar, mycket stark skepsis inför värdet av en utredning i det ämne som reservanterna föreslår. När han med åberopande av vad herr Nyman nyss anförde om docent Gustafssons uttalande kom fram till en slutsats, var det faktiskt motsatsen till vad han egentligen hade argumenterat för. Jag skall inte närmare analysera detta, men det var mycket intressant.

Nej, inte ens docent Gustafssons uttalande kunde övertyga utskottet om det lämpliga i att gå den väg som motionärerna och reservanterna har önskat.

Motionärerna gick från början ut med ett ganska omfattande utredningskrav, som berörde ungdomsvården på bred basis. Genom de upplysningar som har inkommit till utskottet och som redovisas i betänkandet, främst uppgifterna från socialstyrelsen om pågående och aktuella utredningsarbeten, frånföll motionärernas förespråkare det mesta av sina krav och instämde med utskottet, att de utredningar som redan görs och som är aktuella är till-

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

räckliga för att tillgodose motionärer-
nas syften.

Det blev därför till slut bara i en
detaljfråga som reservanterna följde
motionärernas förslag. Man vill ha ett
tillägg i det utredningsarbete som nu
pågår för att finna vägarna för en ef-
fektivare och bättre förebyggande ung-
domsvård. Man vill lägga in en särskild
aspekt och göra en särskild utredning
om huruvida de kristna värdena här
skulle kunna få en positiv betydelse.
Man vill alltså ge ett tilläggsuppdrag
i utredningsarbetet, men utskottsmajo-
riteten har inte blivit övertygad om
att det skulle vara riktigt att ge ett så-
dant tilläggsuppdrag.

Jag tror, i likhet med herr Sörenson,
att detta är en oerhört svår utrednings-
uppgift, kanhända rent av omöjlig. I
den mån det över huvud taget är möj-
ligt att få fram resultat, tror jag att en
offentlig utredning är ett utomordent-
ligt dåligt redskap för ett sådant ar-
bete. Det är i första hand en forsk-
ningsuppgift och inte en uppgift för en
offentlig utredning att arbeta med så-
dant. Att i en utredning kartlägga livs-
åskådningarnas inverkan på ett folk
eller på vissa ålderskategorier, förefal-
ler mig vara en oerhört svår uppgift.
Hur skall man mäta detta? Och om
man väl hade kunnat konstruera ett
mätningssinstrument, återstår en annan
viktig fråga. Hur skall då sådana even-
tuella erfarenheter kunna omsättas i
praktiken, appliceras på svensk ung-
dom, för all del också på svenska vux-
na? Hur skall man kunna få genom-
slagskraft i lagstiftningsarbetet, om
man nu skulle finna — vilket jag anser
vara ganska plausibelt — att en fast
livsåskådning skulle ha en positiv ef-
fekt på en människas livsstil? Hur skall
man kunna mäta detta och sedan över-
föra det i praktiskt samhällsarbete?

Jag tror att denna frågeställning är
tillräckligt realistisk för att man skall
hesitera inför utredningskravet. Jag
anser i likhet med socialstyrelsen att
riksdagen med hänsyn till det utred-

ningsarbete som pågår om ungdoms-
vården inte nu skall göra nya beställ-
ningar om ytterligare utredningar. Vi
skall i första hand se till att de utred-
ningar som slutförts eller är i verk-
samhet ger praktiska resultat i lagstift-
ningsarbetet, den del av samhällsarbe-
tet där statsmakterna kan göra en in-
sats. Jag är ytterst tveksam om huru-
vida regering och riksdag kan göra
någon väsentligare insats för att på-
verka den enskilda människans livs-
åskådning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till all-
männa beredningsutskottets utlåtande.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Bara ett par ord! Det
är mycket väsentliga saker som be-
handlas i detta och det föregående
ärendet. Det gäller den svenska ung-
domen. Alla är väl överens om, förmo-
dar jag, att riksdagen har begränsade
möjligheter att vidtaga åtgärder som
vi med säkerhet vet kan leda till öns-
kat resultat.

Jag skulle vilja anknyta till vad herr
Möller sade. Han var så osäker på vad
man kunde göra, att han inte ens kände
ett starkt behov av att om möjligt
försöka få ökad kunskap på detta om-
råde. Vi vet så oerhört litet om vad det
är som bestämmer det andliga klimatet
i livsmiljön i vårt land. Vi vet så litet
om vad som ingår i det. Så långt var
herr Möller tydligen överens med de
talare som tidigare har yttrat sig. Men
sedan stoppade herr Möller.

Jag har en mycket stark känsla för
vad herr Sörenson framhöll på denna
punkt. Det är mycket svårt att verkli-
gen veta vad statsmakterna kan uträt-
ta. Jag har också det gemensamt med
herr Sörenson att jag tror att detta är
ett så viktigt problem att man bör göra
allt som verkligen kan göras för att
vinna klarhet. Jag vet inte om en kart-
läggning av den typ som docent Berndt
Gustafsson redan för flera år sedan
skisserade kan ge klarhet. Jag hade

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

själv anledning att syssla med den sidan av hans arbete, och jag argumenterade i olika sammanhang för att en sådan undersökning då skulle komma till stånd.

Jag har begärt ordet för att markera att min utgångspunkt när jag kommer att rösta för reservationen är att jag anser det vara väsentligt att få till stånd en undersökning och se om den kan bidra till den kartläggning som vi alla har behov av. Jag vet inte om det är möjligt att nå resultat, men jag tycker att det är så väsentliga frågor att jag kommer till en annan slutsats än herr Möller.

Utan att ha framfört detta lilla anförande skulle jag kanske ändå inte ha röstat för reservationen. Jag tycker att en del formuleringar i den är sådana som jag inte riktigt skulle vilja skriva under, inte därför att jag inte skulle ha en känsla för de kristna värden man talar om i dessa sammanhang, utan därför att det på mig verkar såsom något litet av övertro — en övertro som herr Sörenson har kritiserat ifrån, föreställer jag mig, för oss båda gemensamma utgångspunkter.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Det är mycket svårt att diskutera väsentliga metoder och möjligheter när man inte själv är vetenskapsman eller expert.

Jag tycker nog att herr Möller har en något felaktig uppfattning om svårigheterna när det gäller att utföra en sådan här forskningsuppgift. Jag har själv lyssnat på herr Gustafsson i utskottet och även tagit kontakt med honom efteråt. Det kan väl intygas att det enligt hans uppfattning inte var ett så stort metodiskt problem att lägga upp en sådan här undersökning. Man skall inte göra den märkvärdigare än vad den är.

Det är en forskningsuppgift, det är sant. Jag tror att det skulle vara värdefullt att den genomfördes, inte minst

därför att det bland många råder en ganska skeptisk inställning till de kristna värdenas betydelse i samband med ungdomsfostran. Vi har olika erfarenheter. Just från den synpunkten tror jag att det skulle vara värdefullt för oss i riksdagen och för de ansvariga i samhället över huvud taget att kanske få bekräftat, om det nu går, att de kristna idéerna har stort värde i ungdomsfostran. Det är vad det hela går ut på.

Jag tror, som sagt, att det är möjligt att genomföra en sådan här utredning och att den skulle vara värdefull.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Jag är naturligtvis den förste att instämma med herr Dahlén, när han säger att detta är viktiga frågor. Att som herr Dahlén påpeka det är att slå in öppna dörrar. Det finns emellertid många viktiga ting i tillvaron som man inte kan klara genom offentliga utredningar. En av de mest svårlösta uppgifterna tror jag är att mäta värdet av livsåskådningar och att därefter försöka överföra de praktiska konsekvenserna i lagstiftningsarbetet.

Det är verkligen inga obetydliga önskemål som ligger bakom reservationen. Motionärerna påpekar hur hela samhällsstrukturen under senare tid har blivit förvandlad. Man pekar på den starka urbaniseringsprocessen och sådana tendenser som man anser vara destruktiva. Man påpekar massmedias roll för spridande av impulser till brottsliga beteenden. Såsom en uppenbart destruktiv tendens påpekas också en s. k. förstucken sexualpropaganda i massmedia. Man pekar på alkoholseder, att kulturradikalismen har tillskansat sig huvudsaklig dispositionsrätt till våra massmedia, o. s. v. Så kommer man fram till att dessa företeelser skall bekämpas med stöd av en offentlig utredning, som skulle visa värdet av de religiösa etiska principerna.

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

Som herr Sörenson sade, bärs motionerna nog upp av tankegångar som kan karakteriseras med uttrycket »längtan tillbaka». Man vänder sig mot så mycket som man tycker är vrängt och ont i tiden. Människorna är onda, och man vill skapa en bättre människa och ett bättre samhälle — en urgammal dröm — och så söker man sin tillflykt till en offentlig utredning. De ädla ambitionerna står dock så att säga i dålig korrelation med den praktiska slutsatsen.

Jag sätter uppriktigt sagt större tillit till det utredningsarbete som pågår i syfte att förbättra ungdomsvården i mera traditionella former. Tankegångarna är ju över lag att ungdomsvården skall förbättras, men motionärerna och reservanterna vill så att säga som ett litet biflöde även ha en utredning om inverkan av de religiösa värdena. Därvidlag har vi delade meningar, som vi inte kan enas om.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Herr Möller försökte göra en affär av att jag underströk vad andra understrukit, nämligen att detta är viktiga frågor. Det tyckte jag var originellt av herr Möller. Men låt oss lämna det.

Skillnaden mellan herr Möllers uppfattning och min i det här sammanhanget — den skillnad som är av någon betydelse — är att jag tycker att när man börjat finna vetenskapliga metoder som eventuellt skulle kunna ge oss någon vägledning, så har riksdagen skyldighet att säga: Detta är så viktigt att vi är villiga att offra på det, även om det är osäkert, huruvida man når resultat!

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Om det är sant att man nu har vetenskapliga metoder och instrument för att göra mätningar av livs-
 åskådningens inverkan, varför då an-

gripa dessa stora problem på en så smal bas och säga, att vi skall koppla in mätningarna just när det gäller ungdomsvården? Är det riktigt har vi ju fått ett underbart instrument för att förbättra hela samhället och alla människor, inte bara de unga kategorierna och ungdomsvården. De vuxna är sannernligen i lika stort behov av förbättring — varför då tala om sådana mätningar bara när det gäller en översyn av barnvårdslagstiftningen? Det är ju de vuxna människorna som skapar det mesta eländet i världen, som för krig mot varandra och begår allsköns rusligheter. Jag finner det synnerligen opraktiskt att föra in detta enbart i sammanhang med den översyn av barnvårdslagstiftningen som skall ske.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! För att det inte skall vara något missförstånd i alla händelser beträffande min inställning vill jag påpeka att jag aldrig har trott att en sådan här undersökning skulle befatta sig enbart med unga människors livs-
 åskådning. Jag hade trott att vi var överens om att det inte minst är den äldre generationens inställning som har stor betydelse härvidlag. Nej, herr Möller, vi borde kunna vara överens om att det inte skulle tjäna något vettigt syfte att bara undersöka hur ungdomar uppför sig.

Sedan var det en liten glidning i herr Möllers senaste inlägg. Man fick nästan den känslan, att om motionärerna och reservanterna haft större krav skulle herr Möller möjligen ha kunnat lämna sitt stöd. Ja, det kan ju tänkas att motionärerna återkommer nästa år och hoppas att då få herr Möller som motionär.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan

Ang. de kristna värdenas betydelse för en förebyggande ungdomsvård

samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Kristiansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nyman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Kristiansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nyman* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 51.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser allmänna frågor

och bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om arbeten inom viss kostnadsram;

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgif-

ter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte vissa motioner;

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond;

nr 191, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67 till studiemedelsfonden;

nr 192, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Skoklosters slott och samlingar;

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap;

nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten;

nr 195, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

ställningar rörande anslag för budgetåret 1967/68 till bidrag till företagareföreningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1967/68.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildning av lärare för synskadade och hörselskadade m. m.;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av statens trafiksäkerhetsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående effektivisering av verksamheten på pris- och konkurrensområdet samt konsumentvaruforskningen jämte i ämnet väckta motioner;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökning av maximalbeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående samordning av de nordiska ländernas statliga personalpensionering;

nr 94, i anledning av väckta motioner om utredning rörande försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag; samt

nr 95, i anledning av väckta motioner om försäljning till allmänheten av aktier i LKAB;

Interpellation ang. den s. k. normaluppskattningen för ecklesiastika löneboställen

bevillningsutskottets betänkande nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift av arvsskatt m. m.;

första lagutskottets utlåtande och memorial:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; samt

nr 36, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 27 i anledning av väckta motioner om viss översyn av medborgarskapslagstiftningen;

andra lagutskottets memorial nr 49, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut vid behandlingen av andra lagutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om pensionering av äldre friställd arbetskraft;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av statens trafiksäkerhetsverk, m. m., i vad propositionen hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, jämte i ämnet väckta motioner m. m.; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648), m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsemedel för domänverket; samt

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa medel ur skördekadefonden jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av motioner om obligatorisk läkarundersökning av in-

vandrade utländska arbetstagare och deras familjemedlemmar och obligatorisk hälsokontroll av viss utländsk arbetskraft; samt

nr 29, i anledning av motion om åtgärder för att åstadkomma trafiksäkrare bilar.

Interpellation ang. den s. k. normaluppskattningen för ecklesiastika löneboställen

Herr ESKILSSON (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Tillsynen över den ecklesiastika boställsförvaltningen utövas av stiftsnämnder och boställsnämnder. Avkastningen av de ecklesiastika boställena användes till att täcka församlingarnas kostnader för präst- och kyrkomusikerlönerna. Genom ett normaluppskattningsförfarande vari ingår en ekonomisk besiktning bestämes för en tioårsperiod hur boställsavkastningen skall avräknas mot kyrkofonden, som är en slags skattereglerringsfond för nyssnämnda kostnader.

Vid den ekonomiska besiktningen anger boställsnämnden bl. a. vilka byggnadsföretag som anses erforderliga under normaluppskattningsperioden för att bostället skall kunna drivas rationellt och för att arrendatorn skall ha sådana för driften erforderliga anordningar, som svarar mot arrendet. Kostnaderna för de sålunda påsynade åtgärderna får pastoratet tillgodoräkna sig i avräkningen mot kyrkofonden.

Boställsnämndens normaluppskattnings underställes stiftsnämnden för prövning och fastställelse.

På grund av den allt snabbare takt som kännetecknar jordbrukets rationalisering har svårigheter uppkommit för boställsnämnderna att överblicka byggnadsbehovet på boställena för en hel tioårsperiod. Det förekommer därför numera ofta att nämnderna under löpande period synar på byggnadsåtgärder, som skall verkställas under perio-

den. Därvid har från boställsnämndernas sida utfästs att kostnaderna skall få avräknas vid normaluppskattningen för kommande tioårsperiod. Enligt hittillsvarande praxis har så även skett oavsett om pastoratet gäldat kostnaden redan under den löpande perioden eller täckt kostnaden genom lån, som amorteras under kommande perioder. Det är bl. a. detta förfaringssätt som gjort att pastoraten haft en positiv inställning till ålägganden att företaga byggnadsåtgärder under löpande period.

Genom ett utslag i regeringsrätten den 7 december 1966 i anledning av besvär över en av stiftsnämnden i Linköpings stift vägrad fastställelse av en normaluppskattning har regeringsrätten emellertid underkänt ovan angiven praxis såsom icke överensstämmande med gällande författning. Regeringsrätten uttalar att kostnader för arbeten som utförts under en gången uppskattningsperiod icke får tagas med i beräkningen vid uppskattningen under den därpå följande perioden, därest kostnaden icke föranleder någon utgift för pastoratet under sistnämnda period.

Gällande författningsbestämmelser innebär enligt regeringsrättens tolkning att ett pastorat som har tillgängliga medel — i regel församlingsskattemedel i någon investeringsfond — och gäldar kostnaden kontant betages rätten till avräkning, medan ett pastorat som belastar lånemarknaden får rätt att avräkna amorteringarna fr. o. m. nästkommande normaluppskattningsperiod.

För framtiden lär utslaget medföra att pastoraten kommer att inta en mer avvisande hållning till att byggnadsföretag påsynas under löpande period, vilket är till förfång för den önskvärda rationaliseringen. Om sådan påsyning ändå sker kommer pastoraten icke att betala kontant utan täcka kostnaderna för byggnadsföretaget genom lån.

Meddelande ang. enkla frågor

Den omedelbara konsekvensen blir dock det synnerligen beklagliga förhållandet att alla pastorat, som gäldat här aktuella kostnader kontant i förlitande på att tillämpad praxis stått i överensstämmelse med gällande lagstiftning, nu betages möjligheten att ta med kostnaden vid avräkningen med kyrkofonden. Enär avkastningen av de rena jordbruksboställena är relativt ringa, blir det yttersta resultatet att rationaliseringskostnaderna i flertalet fall får bäras med uttaxerade församlingsskattemedel.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för eklestiasistikdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till sådan ändring av gällande författning angående normaluppskattning på eklestiasistiska löneboställen, att denna bringas i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørsmål finge framställas.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen

av herr *Brundin* (h) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Är SAS:s koncession på inrikestrafiken på något sätt förbunden med villkoret att en viss trafiktätbet skall upprätthållas eller äger SAS dra in turer efter eget gottfinnande?»; samt

av herr *Nyman* (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Anser Herr Statsrådet

Meddelande ang. enkla frågor

att nu vidtagna eller planerade åtgärder inför högertrafikomläggningen i tillräcklig grad beaktar behovet av särskild upplysning för i Sverige bosatta utlänningar?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.58.

In fidem

K.-G. Lindelöw
